

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra bezpečnostních studií

Pavína Bláhová

**Vliv absence principů good governance na
rozvoj organizovaného zločinu**

Diplomová práce

Praha 2016

Autor práce: **Bc. Pavlína Bláhová**

Vedoucí práce: **PhDr. Vít Stržitecký, M.Phil., Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2016**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

BLÁHOVÁ, Pavlína. *Vliv absence principů good governance na rozvoj organizovaného zločinu*. Praha, 2016. 85 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra bezpečnostních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Vít Střítecký, M.Phil, Ph.D.

Anotace (abstrakt)

Diplomová práce se zabývá vztahem mezi dobrým vládnutím a organizovaným zločinem. Cílem této práce je testování teorie, která udává, že míra demokracie přímo ovlivňuje míru organizovaného zločinu a následně testování hypotézy, že klíčovým faktorem pro efektivní boj s organizovaným zločinem je přítomnost principů dobrého vládnutí. Pomocí statistické analýzy je nejprve prozkoumána existence a síla vztahu mezi demokracií, dobrým vládnutím a organizovaným zločinem na širokém vzorku států. Výsledky této analýzy jsou následně ověřeny pomocí instrumentálních případových studií na režimech s nízkou mírou demokracie, nízkou mírou dobrého vládnutí a vysokou mírou organizovaného zločinu (státy Střední Asie) a na státu s nízkou mírou demokracie, vysokou mírou dobrého vládnutí a nízkou mírou organizovaného zločinu (Singapur).

Abstract

This diploma thesis deals with relation between good governance and organized crime. The aim of this thesis is to test a theory claiming that level of democracy directly influences level of organized crime and then to test a hypothesis claiming that key factor for successful fight against organized crime is presence of principles of good governance. Existence and strength of the relation between democracy, good governance and organized crime is tested by statistical analysis on a wide range of states. Results of this analysis are then verified within frame of instrumental case studies of the states with low level of democracy, low level of good governance and high level of organized crime (states of Central Asia) and a state with low level of democracy, high level of good governance and low level of organized crime (Singapore).

Klíčová slova

organizovaný zločin, Střední Asie, vláda zákona, korupce, dobré vládnutí, Singapur

Keywords

organized crime, good governance, Central Asia, Singapore, rule of law, corruption

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13.5. 2016

Pavλίna Bláhová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu PhDr. Vítovi Stříteckému, M.Phil. Ph.D. za vedení a cenné rady při psaní této práce.

Obsah

ÚVOD	2
1. TEORETICKÝ RÁMEC A VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	5
1.1. Demokracie a dobré vládnutí	5
1.2. Organizovaný zločin	11
2. METODOLOGIE A OPERACIONALIZACE	14
2.1. Kvantitativní část	15
2.1.1. Operacionalizace proměnných.....	16
2.2. Kvalitativní část	20
3. DOBRÉ VLÁDNUTÍ, DEMOKRACIE A ORGANIZOVANÝ ZLOČIN: STATISTICKÁ ANALÝZA	23
3.1. Interpretace vztahu mezi dobrým vládnutím a organizovaným zločinem	24
3.1.1. Efektivita vlády a organizovaný zločin.....	24
3.1.2. Kontrola korupce a organizovaný zločin.....	25
3.1.3. Vláda zákona a organizovaný zločin.....	27
3.1.4. Stabilita a organizovaný zločin.....	29
3.1.5. Participace a organizovaný zločin.....	30
3.1.6. Kvalita regulačního zatížení a organizovaný zločin.....	32
3.1.7. Demokracie a organizovaný zločin.....	33
3.2. Závěr kvantitativní části	34
4. DOBRÉ VLÁDNUTÍ A ORGANIZOVANÝ ZLOČIN: PŘÍPADOVÉ STUDIE	36
4.1. Středoasijské republiky	36
4.1.1. Kazachstán.....	41
4.1.2. Kyrgyzstán.....	47
4.1.3. Tádžikistán.....	52
4.1.4. Uzbekistán.....	57
4.1.5. Organizovaný zločin a dobré vládnutí ve státech Střední Asie: Závěr	61
4.2. Singapur	61
4.3. Závěr kvalitativní části	66
ZÁVĚR	68
SUMMARY	71
POUŽITÁ LITERATURA	72
SEZNAM PŘÍLOH	80
PŘÍLOHY	81

Úvod

Organizovaný zločin a boj proti němu je v současné době hojně diskutovaným a zkoumaným tématem jak mezi politiky, tak mezi akademiky. Díky globalizaci a častému napojení na teroristické skupiny se organizovaný zločin totiž stal exponenciálně narůstající bezpečnostní hrozbou.¹ Organizovaný zločin expanduje mezi kontinenty a ohrožuje nejen mír, ale i rozvoj a suverenitu jednotlivých států, které, pokud nedokáží organizovanému zločinu čelit, mohou ztratit částečnou kontrolu např. nad veřejnými institucemi nebo infrastrukturou a je oslabována i jejich ekonomika.

Report UNOCD uvádí, že pouze v Evropě je každoročně vystaveno obchodu s lidmi přes 140 000 obětí, až 20 % obchodu se zbraněmi je provedeno nelegálně a nejvýnosnějším trhem pro obchod s narkotiky je Evropa a Rusko, ve kterém každoročně zemře 40 000 mladých lidí na předávkování drogami. Novým výnosným trendem na poli organizovaného zločinu se stalo také pirátství a unášení lodí, přinášející zisk 100 milionů dolarů ročně, a to pouze v oblasti Somálského poloostrova.² Je proto logické, že se snaha vymýtit organizovaný zločin stala jednou z priorit všech států a vznikají stále nové organizace a iniciativy podporující mezinárodní spolupráci v tomto boji,³ jako například Interpol, UNODC, Collective Security Treaty Organization, The Global Initiative Against Transnational Organized Crime atd.

Aby však mohla být eliminace organizovaného zločinu úspěšná, je

¹ KEMP, W. Organized crime: A growing Threat to Security. UNODC, 2016, s.1

² UNOCD Organized Crime Has Globalized and Turned into a Security Threat, 2010. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/press/releases/2010/June/organized-crime-has-globalized-and-turned-into-a-security-threat.html>

³ Successful Fight against Drug Trafficking, Transnational Organized Crime Requires Interlocking National, Regional, International Strategies, 2009 United Nations. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2009/gashc3948.doc.htm>

třeba nejprve identifikovat faktory vytvářející prostředí vhodné pro jeho fungování a aktivátory organizovaného zločinu pak trvale odstranit. Pokud jsou tyto faktory známy, lze přistoupit k dalšímu důležitému aspektu, který je třeba při zkoumání organizovaného zločinu a boje proti němu brát v potaz, a sice k tvorbě efektivních nástrojů, které eliminaci organizovaného zločinu napomáhají. Pro vytváření těchto nástrojů je především nutné znát, na jakých základech organizovaný zločin funguje.

Jako předpoklad pro vytvoření vhodného prostředí pro boj s organizovaným zločinem je v této práci testována přítomnost principů good governance - dobrého vládnutí, konceptu, jenž je v současné době prosazován jako ideální model řízení státu. Absence tohoto konceptu, jehož klíčovými atributy jsou transparentnost, zodpovědnost, spolehlivost a participace, je považována za překážku udržitelného rozvoje.⁴ Dalším testovaným faktorem, který podle některých teorií ovlivňuje míru organizovaného zločinu, je míra demokracie (např. Sung, Hung-En, 2004; Buscaglia, E. a Dijk, J. 2003). Cílem tohoto výzkumu je však potvrdit, že pro boj s organizovaným zločinem není klíčovou míra demokracie, ale právě prvky dobrého vládnutí.

Mechanismus fungování organizovaného zločinu je fenoménem zkoumaným především na kvalitativním základě a došlo pouze k omezenému množství pokusů analyzovat tuto problematiku pomocí statistických nástrojů.⁵ V této práci bude proto ke zkoumání institucionálních determinantů organizovaného zločinu použita kombinace kvantitativních i kvalitativních metod, aby bylo možné prozkoumat nejen sílu vztahu mezi proměnnými, ale i kauzalitu a

⁴ UNOHCHR Good governance and human rights, 2013. Dostupné z:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Development/GoodGovernance/Pages/GoodGovernanceIndex.aspx>

⁵ Např. ve studii M. Cawley *The Complex Relationship of Organized Crime and Violence in LatAm*; P. Gottschalk *Policing Organized Crime: Intelligence Strategy Implementation* nebo E. Buscaglia a J.V. Dijk *Controlling organized crime and corruption in the public sector*

otestovat statistické závěry na případech konkrétních států a lépe tak pochopit interakci mezi proměnnými, což by na základě samostatné statistické analýzy nebylo možné.

V první části bude nejprve existence a síla vztahu mezi dobrým vládnutím, demokracií a organizovaným zločinem zkoumána pomocí regresní analýzy a korelace, aby mohla být kvantitativně otestována teorie vlivu způsobu vládnutí na míru organizovaného zločinu. Výsledky získané statistickou analýzou budou dále aplikovány v druhé, kvalitativní části práce, na soubor instrumentálních jednopřípadových studií, zkoumajících vztah organizovaného zločinu, dobrého vládnutí a demokracie pomocí hledání kauzálního mechanismu mezi jednotlivými proměnnými. Na základě statistické analýzy byly jako případy vhodné pro kvalitativní studium závěrů vyplývajících z kvantitativní části vybrány státy Střední Asie, vyznačující se nízkou mírou dobrého vládnutí a vysokou mírou organizovaného zločinu. Přestože se jedná o státy stejného regionu, mechanismus fungování organizovaného zločinu se zde v některých případech zásadním způsobem liší (např. díky existenci klanové společnosti atd.), proto je vhodné pro hlubší porozumění problematiky porovnat tyto státy i mezi sebou. Dalším zkoumaným případem je pak Singapur, který zastupuje skupinu států s vysokým indexem dobrého vládnutí, nízkým indexem demokracie a nízkým indexem organizovaného zločinu.

1. Teoretický rámec a vymezení základních pojmů

1.1. *Demokracie a dobré vládnutí*

V současné době můžeme konstatovat, že koncepty dobrého vládnutí a demokracie jsou velmi často spolu spojovány či navzájem zaměňovány, respektive se předpokládá, že všechny demokratické státy převzaly principy dobrého vládnutí.⁶ Je tedy třeba tyto dva pojmy od sebe odlišit, aby bylo možné provést srovnání míry jejich vlivu na organizovaný zločin. Definice indikátorů charakterizujících koncept dobrého vládnutí je de facto jednotná. Naproti tomu zkoumat demokracii a její indikátory na všeobecné úrovni, která by vycházela z konsenzu všech teorií zabývajících se tímto pojmem a jeho projevy, je z důvodu mnoha lišících se definicí a přístupů obtížné. Po konci studené války začala většina západního světa za optimální model demokracie považovat liberální demokracii⁷, a právě z liberální teorie také vychází většina indexů, které se měřením demokracie v jednotlivých státech zabývají. Proto se jí tedy bude řídit i tato studie.

Demokracie

Liberální demokracii lze chápat jako politický systém, v němž je vláda dána do rukou lidu, který je založený na soutěživých volbách a na dělbě moci (výkonné, zákonodárné a soudní).⁸ Konkrétními indikátory, na jejichž základě lze posuzovat úroveň demokratických procesů ve společnosti, se zabýval Robert Dahl, podle něhož v demokratické společnosti musí být přítomny následující faktory:

- Účinná participace, jež zaručí občanům možnost se efektivně vyjadřovat k připravovaným zákonům a předpisům.

⁶ CHEEMA, S; MAQUIRE, L. Democracy, Governance and Development: A Conceptual Framework UNDP 2001, s.2

⁷ PAREKH, Bhikhu. The Cultural Particularity of Liberal Democracy. Political Studies, 1992, s. 160-165

⁸ DOČEKALOVÁ, Pavlína.; ŠVEC, Kamil. Úvod do politologie. Grada Publishing 2010, s. 101-102

- Volební rovnost, tedy zajištění všem členům společnosti efektivní a rovnocennou možnost volit a všechny hlasy pak musí být zvažovány jako sobě rovné.
- Poučené porozumění, zaručující, že každý člen společnosti má rovnocenné a efektivní příležitosti k získání informací o alternativách k předkládaným zákonům.
- Kontrola agendy, zajišťující členům společnosti možnost přicházet s návrhy, jež budou zařazeny do agendy, přičemž tato agenda rovněž musí být otevřena navrženým změnám.
- Zapojení všech dospělých obyvatel, které garantuje, že dospělí obyvatelé dlouhodobě pobývajících na daném území by měli disponovat předchozími čtyřmi právy.⁹

R. Dahl rovněž udává, že demokracie by měla vést k lidskému rozvoji, všeobecné svobodě, politické rovnosti, morální autonomii, prosperitě, základním právům, ochraně osobních zájmů, budování míru a morální autonomii.¹⁰

Dobré vládnutí

Koncept vládnutí představuje v současné době model pro řízení státu, všeobecně vnímaný jako optimální. Stal se příkladem pro státy bojující s nestabilitou, chudobou a nedůvěrou veřejnosti ve státní instituce. Také mnoho akademiků zabývajících se výzkumem této problematiky považuje absenci dobrého vládnutí za jednu z překážek k dosažení prosperity a rozvoje. Prosazování konceptu dobrého vládnutí v rozvojových státech je tedy logicky jednou z podmínek úspěšného získávání rozvojové pomoci.¹¹ Dobré vládnutí se proto stalo pravidelně zkoumaným jevem, při jehož analýze je většinou kladen důraz především na důležité elementy, které s sebou dobré vládnutí přináší,

⁹ DAHL, Robert. O demokracii. Portál, 2001, s.39

¹⁰ DAHL, Robert. O demokracii. Portál, 2001, s.46

¹¹ GRINDLE, M. Good Governance: The Infation of an Idea. Harvard Kennedy School of Government;2010, s. 2

zatímco implikace jeho absence zůstává mnohdy na okraji pozornosti.¹² Tato studie se bude zabývat právě nepřítomností prvků dobrého vládnutí a jeho dopady na fungování organizovaného zločinu, jež tato absence s sebou přináší. Pokud lze vládnutí definovat jako proces sloužící politickým autoritám k implementaci jejich politických rozhodnutí, pak lze dobré vládnutí definovat jako kvalitu procesu, pomocí kterého vláda plní své úkoly.¹³ Jedná se o proces, jímž je vláda ustavována, monitorována a nahrazována, dále jde o schopnost vlády efektivně formulovat a implementovat vlastní politiku, a také o respekt občanů a státu k institucím, které mezi nimi zajišťují ekonomické a sociální interakce.¹⁴ Dobré vládnutí tak může fungovat, pokud jsou ve státě vztahy mezi vládou a veřejným sektorem natolik transparentní, aby umožnily občanům sledovat jednotlivá rozhodnutí a výdaje, pokud ve státě existuje dostatečný právní a regulační rámec podporující inovace a podnikání, a pokud v něm vláda působí natolik efektivně, aby mohla zajistit neprodlenou implementaci svých projektů a zákonů.¹⁵

Efektivita vlády souvisí ve velké míře s posilováním vztahu mezi občany a státem. Aktivita občanů zásadním způsobem ovlivňuje vytváření politiky, jež v závislosti na povaze politického systému odráží požadavky občanů.¹⁶ Aby mohli být občané *vtaženi* do rozhodovacího procesu co nejvíce, je třeba decentralizovat mocenskou strukturu. Dobré vládnutí je spojeno s kvalitou provedení a efektivitou *služeb* poskytovaných vládou. Dobré vládnutí je také podmíněno decentralizací administrativy, podporující možnost občanské participace a vyžaduje zapojení nestátních aktérů, přinášejících efektivitu, úspory i kontrolu korupce. Dalším důležitým prvkem

¹² KHAN, H.A. *The Idea of Good Governance and the Politics of the Global South*. Tyler & Francis, 2015, ISBN: 978-1-138-83156-8; s.3

¹³ KHAN, H.A. *The Idea of Good Governance and the Politics of the Global South*. Tyler & Francis, ISBN: 978-1-138-83156-8; 2015, s.8

¹⁴ KHAN, H.A. *The Idea of Good Governance and the Politics of the Global South*. Tyler & Francis, ISBN: 978-1-138-83156-8; 2015, s.9

¹⁵ JOHNSTON, Michael. *Good governance: Rule of Law, Transparency and Accountability*. Colgate University, s. 3

¹⁶ ROY, I. *Civil Society and Good Governance: (Re-) Conceptualizing the Interface*. *World Development* Vol. 36. No. 4, 2007, s. 679

dobrého vládnutí je budování důvěry ve veřejné instituce. K prvkům dobrého vládnutí patří rovněž nestrannost a diverzifikace, pomáhající v boji proti favoritismu, který by jinak mohl vést ke zpochybnění legitimity vlády. O tom se zmiňuje i jeden z bodů v kritériích dobrého vládnutí, popsaných OECD. Legitimita a důvěra ve státní instituce je nezbytná pro to, aby veřejnost tyto instituce chápala jako potřebné. Je tedy nutné, aby stát zajistil integritu a efektivitu svých institucí. Mezi podmínkami nezbytnými pro dobré vládnutí zmiňuje OECD také chování státu jako příkladného zaměstnavatele, který ve veřejných službách klade důraz na poctivost. Dobré vládnutí zajišťuje rovněž kompetitivní soukromý sektor.¹⁷ Konkrétní předpoklady dobrého vládnutí byly identifikovány a definovány i Světovou bankou, považující za jeho nezbytnou součást následující indikátory:

Efektivita vlády

Efektivita vlády má vazbu na kvalitu veřejných služeb, státní služby a míru jejich nezávislosti. Tento indikátor rovněž ukazuje míru kvality vytváření a následné implementace vládou navržené politiky. Konkrétně se jedná o institucionální efektivitu, kvalitu infrastruktury (veřejná doprava, silnice a přepravní trasy, vzdělávací systém a spokojenost občanů se systémem zdravotnictví, dostupnost pitné vody, dodávky elektřiny, pokrytí elektřinou atd.) Tento index reflektuje také odolnost infrastruktury vůči vnějším vlivům, například vůči teroristickým útokům, stávkám a přírodním katastrofám. Zároveň udává výši rizika stavu, kdy by stát nebyl schopen zajistit dodržování zákonů, práva a veřejného pořádku, nebyl schopen zajistit dodávku základních surovin a zboží (potravin, voda, energie) a neměl kapacity k efektivnímu zvládnutí případných krizových situací, včetně přírodních katastrof a ekonomických krizí. Do měření efektivity vlády je začleněna i stabilita vládní ekonomické

¹⁷ KHAN, H.A. The Idea of Good Governance and the Politics of the Global South. Tyler & Francis, 2015, ISBN: 978-1-138-83156-8; s.18.

politiky, tedy stav, kdy vláda nemění zásadním způsobem svůj program týkající se regulací podnikatelského prostředí.¹⁸

Kontrola korupce

Indikátor kontroly korupce uvádí, do jaké míry je veřejná moc zneužívána pro soukromý zisk. Určuje míru korupce mezi státními elitami. Konkrétně tento index vychází z monitoringu neobvyklých plateb v rámci veřejných zakázek, soudních rozhodnutí a dovozu a vývozu zboží. Index dále vychází z protikorupční politiky státu, transparentnosti a spolehlivosti státních institucí, rozšířenosti korupce mezi státními úředníky, vládními představiteli, soudci, místními firmami a zahraničními investory. Reflektuje četnost trestních řízení vedených proti osobám obviněným z korupce a míru, kterou korupce ovlivňuje místní podnikání.¹⁹

Vláda zákona

Vláda zákona indikuje, do jaké míry se justice a policejní složky řídí právem, nakolik jsou důvěryhodné soudy a zda je ve státě dbáno na dodržování smluv, vlastnických práv atd. Tento index udává míru nezávislosti soudů na státu a rychlost jejich konání. Udává, zda je před zákonem nakládáno s cizinci stejně jako s občany daného státu, spolehlivost policejních složek, zajištění osobní bezpečnosti a ochrany majetku.²⁰

Politická stabilita a absence násilí

Indikátor politické stability a absence násilí měří pravděpodobnost destabilizace vlády a jejího případného svrhnutí za využití neústavních nebo násilných prostředků. Konkrétně je tento

¹⁸ Worldwide Governance Indicators: Government Effectiveness, 2015

¹⁹ Worldwide Governance Indicators: Control of Corruption, 2015

²⁰ Worldwide Governance Indicators: Rule of Law, 2015

index sestaven na základě přítomnosti ozbrojeného konfliktu, občanských nepokojů a napětí ve společnosti, násilných demonstrací, vnitřního etnického, náboženského či regionálního konfliktu. Index rovněž indikuje riziko, že by případné protesty a nepokoje mohly vést ke zranění či zadržení osob či k poškození majetku. Dále pak měří přítomnost a aktivity nestátních ozbrojených skupin nebo jednotlivců, které by mohly vést k zranění, usmrcení nebo poškození majetku. Zaměřuje se rovněž na hrozbu terorismu, jenž se svými činy pokouší destabilizovat vládu, aby dosáhl svých politických cílů.²¹

Participace

Participace jako indikátor dobrého vládnutí zkoumá, do jaké míry umožňuje stát svým občanům podílet se na vybírání vlády, poskytuje jim svobodu projevu a shromažďování a indikuje, zda ve státě fungují svobodná média. Tento index je složen z velkého množství údajů, především pak z měření týkajících se dodržování lidských práv, spolehlivosti státních úředníků, transparentnosti volebního procesu či možnosti občanů vyjadřovat se ke státní ekonomice. V oblasti občanských práv tento index sleduje svobodu pohybu, svobodné právo vycestovat ze země, shromažďovací právo, právo na informace atd. Indikátor participace zahrnuje také důvěru občanů ve vládu, absenci nepotismu ve vládě a důvěryhodnost a transparentnost státního rozpočtu, státem vlastněných společností a bankovních účtů. Data vytvářející tento indikátor byla sebrána ze třiceti zdrojů.²²

Kvalita regulačního zatížení

Indikátor kvality regulačního zatížení měří schopnost vlády vytvářet adekvátní opatření a regulace, umožňující rozvoj soukromého sektoru. Tento index konkrétně zkoumá, zda ve státě nedochází k nečestné soutěži, zda se zde neobjevují diskriminační

²¹Worldwide Governance Indicators: Political Stability and Absence of Violence, 2015

tarify, zvýšený protekcionismus, či překážky pro vstup nových subjektů na trh. Zkoumá riziko zdražování běžných tržních aktivit v důsledku měnícího se regulačního prostředí, vytváření takových překážek pro obchod jako jsou kvóty či nové tarify, přímé intervence do záležitostí soukromých podniků, anebo nevyrovnaná daňová politika. Index kvality regulačního zatížení se skládá rovněž z údajů o cenové kontrole, finanční svobodě, regionální integraci atd.²³

Na základě rozdílných indikátorů dobrého vládnutí a demokracie můžeme konstatovat, že tyto dva koncepty jsou na sobě nezávislé. Dobré vládnutí může fungovat ve státě s nízkou mírou demokracie (v takovém případě však dobré vládnutí vykazuje nízkou míru indikátoru participace) a naopak demokracie může fungovat ve státech, kde některé prvky dobrého vládnutí chybí.

1.2. Organizovaný zločin

Koncept organizovaného zločinu byl poprvé zkoumán na konci devatenáctého století a v roce 1929 byl poprvé definován buď jako podvod organizovaný zločineckou skupinou, anebo jako racketeering. Ještě několik desítek let však trvalo, než se výzkum organizovaného zločinu začal soustředit především na behaviorální složku zločineckých aktivit a upustil od chápání organizovaného zločinu jako souboru ilegálních aktivit, vykonávaných skupinou fungující na etnickém základě nebo na základě rodinné příslušnosti.²⁴

S koncem studené války organizovaný zločin získal prioritní místo v rámci národní i mezinárodní politické agendy a stal se jedním z konceptů zohledňovaných bezpečnostními studiemi. Postupně docházelo k jeho rekonceptualizaci a pozornost politiků i akademiků se od jednotlivých zločineckých skupin začala přesouvat ke zkoumání konkrétních ilegálních aktivit a prostředí, ve kterém tyto aktivity

²² Worldwide Governance Indicators: Voice and Accountability, 2015.

²³ Worldwide Governance Indicators: Regulatory Quality, 2015

²⁴ MADSEN, F. Transnational organized crime. Routledge.2009, ISBN: 978-0-415-46498-7. s.: 9

probíhají. Nejprve se jednalo o rozšíření bezpečnostního diskurzu na drogovou problematiku, se kterou byl organizovaný zločin úzce spojen a posléze začal být chápán jako zásadní hrozba pro celou společnost. To mělo za výsledek narůstající spolupráci mezi státy v boji proti organizovanému zločinu a také posilování bezpečnostních složek. Tento proces vyvrcholil přijetím mezinárodního organizovaného zločinu jako konkrétní bezpečnostní hrozby. Bezpečnostní diskurz zaměřený na organizovaný zločin se dále rozvíjel a vytvořil paradigmatu zaměřená na organizační strukturu: podnikatelské paradigma, paradigma sítí atd.²⁵

Při výzkumu organizovaného zločinu existují v současné době tři základní přístupy, které považují organizovaný zločin buď za kriminální aktivitu, kriminální organizaci nebo ilegální vládnutí. První přístup se zaměřuje především na zločin jako takový, tedy na ilegální aktivity a jejich dopady. Pro definici druhého přístupu je zásadním způsob propojení jednotlivců v rámci zločinecké organizace a jsou zkoumány vztahy a vytváření kontaktů, zatímco výsledek těchto vztahů je ve výzkumu považován za sekundární. Poslední zmiňovaný přístup se zaměřuje na organizovaný zločin jako na entitu disponující ilegální mocí, jež buď kontroluje nezákonné aktivity probíhající na území, které spadá pod kontrolu dané zločinecké skupiny, anebo kriminální skupina ovlivňuje společnost buď nahrazením legitimní vlády, nebo ovlivňováním představitelů vlády pomocí korupce atd.²⁶

Organizovaný zločin je v rámci této práce zkoumán především jako hrozba vedoucí k destabilizaci státního zřízení. Hlavním objektem zkoumání jsou proto determinanty vytvářející ve státě prostředí vhodné pro fungování a šíření organizovaného zločinu. Pro výzkum determinantů organizovaného zločinu je pak nejvhodnější využít některý z modelů organizovaného zločinu, jichž existuje široká škála. Tyto modely zkoumají například strukturu zločineckých skupin, jako v

²⁵ ALLUM, F.; GILMOUR, A. *Routledge Handbook of Transnational Organized Crime*, 2012, s.19-26

²⁶ LAMPE, K. *Organized crime: Analyzing Illegal Activities, Criminal Structures and Extra-legal Governance*. John Jay College of Criminal Justice, City University of New York; 2016, s. 30-33

případě modelů navržených J. Albanesem - hierarchický model, podnikatelský model a model patron-klient²⁷, anebo se jedná o model politický, ekonomický, sociální a kulturní, jak je popsali P. Williams a R. Godson. Pro potřeby tohoto výzkumu byl vybrán jako základní rámec model politický, zaměřující se na studium organizovaného zločinu ve světle politických institucí, míry demokracie a síly státu. Williams a Godson se domnívají, že místem vhodným pro vznik a šíření organizovaného zločinu jsou nejen slabé státy, ale rovněž silné autoritativní státy. Demokratické státy jsou pak jimi považovány za systémy, které zásadním způsobem ztěžují fungování organizovaného zločinu a jsou vůči němu odolné. Za státy, jež jsou rovněž náchylné k rozvoji organizovaného zločinu, považují státy procházející tranzicí od jednoho politického systému k druhému.²⁸ Tyto předpoklady budou sloužit jako podklad k vytvoření základní hypotézy následujícího výzkumu a tento výzkum rovněž zajistí částečné testování této teorie. Především pak by měl vést k určení, zda míra demokracie je opravdu jedním z determinantů organizovaného zločinu, či zda se jedná pouze o některé složky vládnutí, které jsou pro demokratické systémy rovněž typické.

Přestože se žádná teorie zatím přímo nevěnovala vlivu absence dobrého vládnutí na rozvoj organizovaného zločinu, v několika studiích byla tato teze zmíněna. Vztahu mezi státními institucemi a organizovaným zločinem se věnuje např. Jan van Dijk. Ten ve své práci poukazuje na fakt, že absence vlády zákona způsobuje rozvoj organizovaného zločinu.²⁹ Více studií (např. *Organized Crime In Postcommunist Regimes* autora R. Jacksona) se soustředilo především na dokázání negativního vztahu mezi demokracií a organizovaným zločinem a některé teze, vycházející z teorie o vlivu demokracie na organizovaný zločin (např. teze, že nedostatek svobody slova či

²⁷ LE, Vy. Organized crime typologies: Structure, Activities and Conditions. *International Journal of Criminology and Sociology*, 2012, s. 122

²⁸ WILLIAMS, P. GODSON, R. Anticipating organized and transnational crime. *Crime. Law and Social Change*, 37/4, 2002, s.316-321.

svobody tisku ovlivňuje rozvoj organizovaného zločinu)³⁰, budou zkoumány i v následujícím výzkumu.

2. Metodologie a operacionalizace

Cílem této studie je analýza determinantů rozvoje organizovaného zločinu, konkrétně pak spektra faktorů určených způsobem vládnutí, státní strukturou, institucemi apod., a na jejím základě pak potvrzení nebo vyvrácení existence vztahu mezi organizovaným zločinem a politickým systémem. Předmětem této studie je verifikace či vyvrácení dvou základních hypotéz. První hypotéza si klade za cíl testovat teorii P. Williamse a R. Godsona, tedy že:

1. míra demokracie ve státě ovlivňuje míru organizovaného zločinu

Proti této hypotéze je postavena hypotéza druhá, kterou se tímto výzkumem pokusím potvrdit, a to že:

2. pro rozvoj organizovaného zločinu je klíčovou absence prvků dobrého vládnutí

Následující výzkum bude rozdělena do dvou částí. První část, zaměřující se na otázku, zda mezi dobrým vládnutím a organizovaným zločinem existuje konkrétní vztah, bude analyzována na základě **kvantitativní studie**, jež poskytne data pro další, **kvalitativní část**.

²⁹ DIJK, Jan. Mafia markers: assessing organized crime and its impact upon societies. Springer Science 2007, s. 47-51

³⁰ JACKSON, Robert. Organized crime in postcommunist regimes. University of North Carolina, 2007, s.8-11

2.1. Kvantitativní část

V kvantitativní části bude ke zkoumání vztahu mezi proměnnými použito statistické analýzy. Pro zjištění existence a síly tohoto vztahu síly vztahu bude použit výpočet Pearsonova koeficientu (r) pomocí následující rovnice:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}},$$

tedy podílem kovariance a směrodatné odchylky závislé i nezávislé proměnné.

Tento koeficient bude doplněn grafickým znázorněním pomocí regresní přímky (fitted plot line). V tomto případě se bude jednat pouze o soubor jednoduchých lineárních regresí, mnohonásobná regrese je vyloučena z důvodu multikolinearity, jež by v takovém případě vznikla díky vysoké korelaci mezi jednotlivými dílčími nezávislými proměnnými.

Účelem první části je tedy odpovědět na otázku, zda je možné na základě statistických dat považovat absenci prvků *dobrého vládnutí* za determinant vhodného prostředí pro fungování organizovaného zločinu. Statistickou analýzou lze však určit pouze sílu vztahu mezi zkoumanými proměnnými, není ale možné s jistotou určit kauzalitu mezi dobrým vládnutím a organizovaným zločinem. Případná kauzalita bude proto dále zkoumána v kvalitativní části, s využitím závěrů statistické analýzy.

2.1.1. Operacionalizace proměnných

Hypotézy, zkoumané v této práci, jsou testovány na základě vztahu dvou nezávislých proměnných a jedné závislé proměnné.

Nezávislá proměnná *dobré vládnutí*

Dobré vládnutí a jeho hodnoty jsou v této studii určeny indexem založeným na datech The World Governance Indicators Project (WGI). Obsahují data udávající informace o šesti základních indikátorech vládnutí pro více než dvě stě států, v časovém úseku 1996 – 2014. WGI dělí indikátory vládnutí na participaci, politickou stabilitu a absenci násilí, efektivitu vlády, kvalitu regulačního zatížení, vládu zákona a kontrolu korupce. Přestože existují datasety poskytující index dobrého vládnutí jako celku, lze se domnívat, že ne všechny indikátory dobrého vládnutí budou s organizovaným zločinem korelovat ve stejné míře. Proto je vhodné, aby tato nezávislá proměnná byla zkoumána na základě dílčích proměnných tak, aby bylo možné s přesností určit, která ze složek dobrého vládnutí je pro boj proti organizovanému zločinu klíčová. Jedná se o tyto dílčí nezávislé proměnné:

Participace

Participace jako indikátor dobrého vládnutí zkoumá, do jaké míry umožňuje stát svým občanům podílet se na výběru vlády, poskytuje jim svobodu projevu a shromažďování a indikuje, zda ve státě fungují svobodná média. Data vytvářející tento indikátor byla sebrána ze třiceti zdrojů. Tato dílčí proměnná může nabývat hodnot mezi 0 a 100.³¹

Politická stabilita a absence násilí

Indikátor politické stability a absence násilí měří pravděpodobnost destabilizace vlády a jejího případného svrhnutí za využití neústavních nebo násilných prostředků. Dále pak měří míru politicky motivovaného násilí, včetně terorismu. Tato dílčí proměnná může nabývat hodnot mezi 0 a 100.³²

Efektivita vlády

³¹ Worldwide Governance Indicators: Voice and Accountability. 2015

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/va.pdf>

³² Worldwide Governance Indicators: Political Stability and Absence of Violence (2015). Dostupné z:

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/pv.pdf>

Efektivita vlády zachycuje kvalitu veřejných služeb, státní služby a míru jejich nezávislosti. Tento indikátor rovněž ukazuje míru kvality vytváření a následné implementace vládou navržené politiky. Tato dílčí proměnná může nabývat hodnot mezi 0 a 100.³³

Kvalita regulačního zatížení

Indikátor kvality regulačního zatížení měří schopnost vlády vytvářet adekvátní opatření a regulace, umožňující rozvoj soukromého sektoru. Tato dílčí proměnná může nabývat hodnot mezi 0 a 100.³⁴

Vláda zákona

Vláda zákona indikuje, do jaké míry se justice a policejní složky řídí právem, nakolik jsou důvěryhodné soudy a zda je ve státě dbáno na dodržování smluv, vlastnických práv atd. Tato dílčí proměnná může nabývat hodnot mezi 0 a 100.³⁵

Kontrola korupce

Indikátor kontroly korupce uvádí, do jaké míry je veřejná moc zneužívána pro soukromý zisk. Určuje také míru korupce mezi státními elitami. Tato dílčí proměnná může nabývat hodnot mezi 0 a 100.³⁶

Nezávislá proměnná *míra demokracie*

Demokracie a její měření vychází v tomto výzkumu z analýz The Economic Intelligence Unit. Ta ve svém reportu řadí státy do čtyř skupin: do tzv. plných demokracií (státy, ve kterých jsou plně respektována základní občanská práva a svobody, je podporována politická kultura, je zde funkční vláda, média jsou nezávislá a existuje funkční systém brzd a rovnováh), poškozených demokracií (v těchto

³³ Worldwide Governance Indicators: Government Effectiveness 2015

³⁴ Worldwide Governance Indicators: Regulatory Quality 2015

³⁵ Worldwide Governance Indicators: Rule of Law 2015

³⁶ Worldwide Governance Indicators: Control of Corruption 2015

státech jsou svobodné volby a jsou respektována základní lidská práva, problematickou je však nerozvinutá politická kultura a nízká míra občanské participace), hybridních režimů (volby v těchto státech nelze považovat za svobodné, vláda vytváří tlak na opozici, jsou zde závažné nedostatky v politické kultuře a politické participaci a média jsou pod kontrolou vlády) a autoritativních režimů (v těchto státech chybí politický pluralismus, lidská práva jsou porušována a zcela chybí svoboda médií). Koncept demokracie je v tomto reportu popsán jako soubor principů a pravidel, jež jsou vystavěna na svobodných volbách, ze kterých vzchází vláda zvolená většinou občanů, na ochraně práv menšin a na respektu vůči základním lidským právům. Dále jsou jako klíčový faktor pro index demokracie posuzovány kompetitivní, pluralitní politický systém, všeobecné volební právo, pravidelné konání voleb, v nichž je voleno tajně a politické strany mají právo na otevřenou kampaň a přístup k voličům skrze média. The Economist Intelligence Unit ve svém indexu dále zohledňuje vliv cizích mocností na vládu a bezpečnost voličů.³⁷ Tato nezávislá proměnná dosahuje hodnot mezi 0-200.

Závislá proměnná *organizovaný zločin*

Při kvantitativním výzkumu organizovaného zločinu je problematickým omezené množství statistických dat. Organizovaný zločin proto není častým předmětem kvantitativních analýz. Překážka takového výzkumu je dána i absencí spolehlivých indexů, jež by zohlednily více složek organizovaného zločinu, a to v delším časovém úseku a pro větší počet států. Tato překážka je postavena rovněž na dvousečnosti statistických dat, kdy například vysoká míra kriminálních případů, ve kterých policie vznesla obvinění z drogových deliktů, nemusí indikovat, že v daném státě funguje pašování drog a obchod s nimi ve zvýšené míře, ale může pouze poukazovat na vysokou efektivitu práce policie. Proto je vhodné, aby v kvantitativním výzkumu byla zohledněna i míra *předpokládaného*

³⁷ Democracy Index 2012: Democracy at a standstill. The Economist Intelligence Unit; 2012, s. 25-27.

organizovaného zločinu. V současné době existují dva ucelené indexy organizovaného zločinu, jež lze využít pro statistickou analýzu. Prvním je index sestavený organizací The Global Competitiveness Forum (GCF). Ta vytvořila index organizovaného zločinu založený především na ekonomických datech vycházejících z Indexu stínové ekonomiky Světové banky, v němž jsou udávány indikátory monetární, indikátory spojené s trhem práce a oficiální údaje týkající se státní ekonomiky. Monetární indikátory předpokládají, že peněžní transakce založené na aktivitách organizovaného zločinu jsou prováděny především hotovostně, tak, aby se jejich zpětné dohledání co nejvíce ztížilo. Další indikátor je založen na analýze trhu práce a vychází ze dvou údajů. Prvním je úroveň participace na trhu práce, druhým pak růst celkové pracovní síly. Další proměnnou, uplatňovanou Indexem stínové ekonomiky, je roční růst HDP na osobu.³⁸ Ostatní indikátory, z nichž index organizovaného zločinu (GCF) vychází, berou za svůj základ data poskytnutá OSN, Mezinárodním měnovým fondem a Světovým obchodním centrem. Využití tohoto indexu by umožňovalo provést pozorování v poměrně širokém časovém období mezi roky 2007 – 2014 a pro velké množství států (140).

Druhý index, zabývající se organizovaným zločinem, je Composite Organized Crime Percieving Index, vytvořený Janem van Dijkem. Tento index je založen na rozdílných typech kriminálních aktivit, a to především na údajích o pašování zbraní a dalšího zboží, obchodu s lidmi a zároveň na údajích poskytnutých nezávislými experty. Van Dijk vycházel i z analýz Světového ekonomického fóra, které udává výši rizika pro podnikatele v jednotlivých státech. Přestože se jedná o nejkompexnější index určující míru organizovaného zločinu, Van Dijk jej bohužel sestavil pouze pro rok 2004 a jen pro omezený počet států.³⁹

Jako zdroj dat pro závislou proměnnou byl v této studii vybrán J. van Dijkem navržený index organizovaného zločinu, jenž je pro určení

³⁸ SCHNEIDER, Friedrich (2010) Shadow Economies All over the World. The World Bank, s. 7-9

³⁹ DIJK, Jan. Mafia markers: assesing organized crime and its impact upon societies. Trend isn organized crime. Springer Science 2007, s.40-46

vztahu mezi organizovaným zločinem, mírou demokracie a mírou dobrého vládnutí díky jednotlivým složkám, ze kterých je vytvořen, ideální, přestože neumožňuje zkoumání vztahu mezi proměnnými v delším časovém rozpětí. Pozorování proběhne pro 94 států v průběhu jednoho roku. Tato proměnná nabývá hodnot mezi 0-100.

2.2. Kvalitativní výzkum

Statistickou analýzou lze určit pouze sílu vztahu mezi zkoumanými proměnnými, není ale možné s jistotou určit kauzalitu mezi dobrým vládnutím a organizovaným zločinem. Proto kvalitativní část slouží jako testovací prostor pro výsledky části kvantitativní. Nejprve budou zkoumány čtyři státy: Kazachstán, Uzbekistán, Kyrgyzstán a Tádžikistán. Tyto země Střední Asie byly vybrány jako optimální vzorky autoritativních režimů, na nichž lze zkoumat hlavní hypotézy. Přestože k této skupině patří i Turkmenistán, musel být z analýzy vyloučen pro nedostatečné množství jak kvantitativních, tak kvalitativních dat. Dalším státem, na jehož případ budou aplikovány závěry statistické analýzy, je Singapur, zastupující státy s nízkým indexem demokracie, nízkým indexem organizovaného zločinu a vysokým indexem dobrého vládnutí. Zkoumání existence kauzálního mechanismu mezi demokracií, dobrým vládnutím a organizovaným zločinem bude tedy založeno na souboru instrumentálních jednopřípadových studií, ve kterých bude vztah mezi proměnnými analyzován na základě dat pocházejících z vládních materiálů, reportů mezinárodních organizací, novinových článků a akademických textů. Za tímto účelem je třeba vytvořit množinu předpokládaných pozorovatelných jevů. Pokud jsou tyto jevy ve zkoumaném případě přítomny, můžeme předpokládat, že je přítomen i kauzální mechanismus. Ten je pak vytvořen z menších částí, založených na entitách, které jsou zapojeny do určitých aktivit. Tyto aktivity následně vytvářejí kauzální síly prostupující mechanismem. Jako entity pak můžeme chápat jednotlivce, skupiny nebo i strukturální faktory. Na základě analýzy konkrétních případů pak bude možné

určit, zda byl předpokládaný mechanismus v rámci zkoumaného případu skutečně přítomen a zda tento mechanismus fungoval dle předpokládaných pravidel, či zda byly přítomny pouze některé předpokládané části mechanismu.⁴⁰ Cílem kvalitativní části je testování teorie založené na politickém modelu organizovaného zločinu, navrženém P. Williamsem a R. Godsonem, a zároveň analýza výsledků kvantitativní části. Je tedy třeba na základě Williamsovy a Godsonovy teorie konceptualizovat kauzální mechanismus a v rámci jednotlivých případových studií zjistit, zda je tento mechanismus přítomen a jakým způsobem funguje. V případě, že výsledky kvantitativní části se budou s hypotézami vycházejícími z Williamsovy a Godsonovy teorie rozcházet, tyto výsledky budou rovněž konceptualizovány jako kauzální mechanismus, který bude v rámci jednopřípadových studií dále zkoumán.

Hlavní entitou kauzálního mechanismu je v tomto případě dobré vládnutí, které rozdělíme na základě dílčích proměnných na jednotlivé aktéry: vláda, státní správa, justice, policie, média a občané. Míra demokracie je v daném případě zkoumána společně s dílčí proměnnou indikující *míru participace*, s níž vykazuje nejvíce společných indikátorů. Absence dílčích proměnných pak může v modelu způsobit následující aktivity:

- 1) Absence kontroly korupce: představitelé vlády, státní správy a justice jsou korumpováni ze strany představitelů organizovaného zločinu, díky tomuto mechanismu není prosazování nástrojů v boji proti organizovanému zločinu efektivní.
- 2) Absence participace: cenzura omezuje média v informování o organizovaném zločinu, vláda omezuje možnost občanů veřejně vystupovat proti korupci ve státní správě, participace vlády na organizovaném zločinu není potrestána neúspěchem v příštích volbách.

⁴⁰ BEACH, Derek, PEDERSEN, Rasmus Brun. What is proces tracing actually tracing? The three varians of proces tracing methods and their uses and limitations. University of Aarhus 2011, s. 2-9

- 3) Absence efektivity vlády: zákony namířené proti organizovanému zločinu nejsou efektivně prosazovány, jejich existence nestačí a k jejich prosazování neexistují odpovídající nástroje nebo vůle, mezinárodní spolupráce v boji proti organizovanému zločinu nebude fungovat.
- 4) Absence kvality regulačního zatížení: nedostatečné omezování praní špinavých peněz v soukromém sektoru, nedostatečná finanční kontrola vede k šíření stínové ekonomiky a organizovaného zločinu.
- 5) Absence vlády zákona: justice rozhoduje na základě nepotismu nebo úplatků, policie ignoruje informace, které by mohly vést k odhalení organizovaného zločinu, anebo se zločineckými skupinami aktivně spolupracuje, tresty v případě organizovaného zločinu neodpovídají závažnosti.

Absence politické stability a přítomnost násilí: vláda postrádá legitimitu k efektivnímu prosazování protikorupční politiky, v některých oblastech není situace zcela pod kontrolou vlády a policie, pohraniční stráž má problémy s kontrolou svěřené oblasti, reálná moc se přesouvá z rukou vlády.

3. Dobré vládnutí, demokracie a organizovaný zločin: statistická analýza

Na základě provedení analýzy síly vztahu mezi nezávislými proměnnými a závislou proměnnou pomocí Pearsonova koeficientu můžeme konstatovat následující:

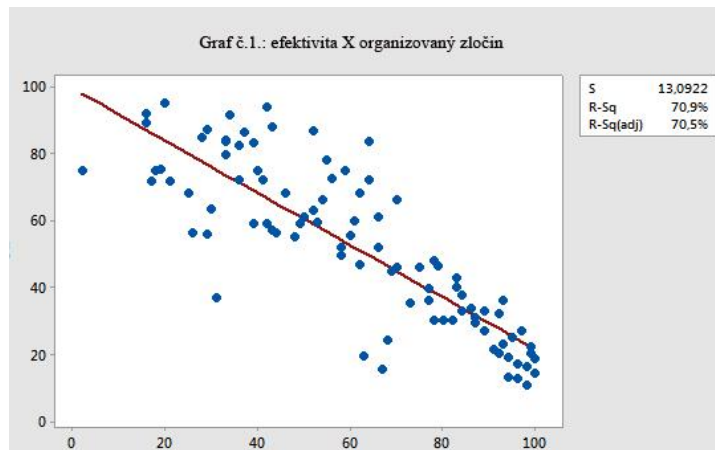
Tabulka č. 1: dobré vládnutí + demokracie X org. zločin

Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Efektivita	61,19565	25,82453	-0,84495
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Kontrola korupce	56,6087	28,38664	-0,85962
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Vláda zákona	56,30435	28,82716	-0,89887
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Stabilita	49,93478	28,42217	-0,74519
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Participace	56,79348	27,84199	-0,61536
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Kvalita reg. zatížení	62,41304	26,01485	-0,75972
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Demokracie	64,76087	18,99935	-0,53512
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	

3.1. Interpretace vztahu mezi dobrým vládnutím a organizovaným zločinem

3.1.1. Efektivita vlády a organizovaný zločin

Korelační koeficient ukazuje, že mezi efektivitou vlády a organizovaným zločinem existuje silný negativní vztah, tedy čím vyšší je efektivita vlády, tím nižší je míra organizovaného zločinu.

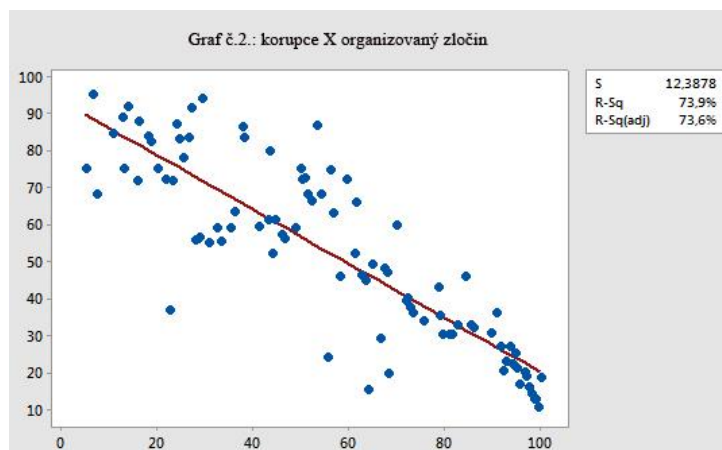

Tuto dílčí proměnnou můžeme pozorovat na základě vysoké negativní korelace, kdy korelační koeficient dosahuje míry -0,84. Tento model je vysvětlující pro 70 % variability v analyzovaných datech. Je logické, že pokud se vláda rozhodne proti organizovanému zločinu bojovat, záleží na tom, do jaké míry je schopna svou politiku efektivně prosazovat. Jelikož ukazatel efektivity zahrnuje rovněž kvalitu infrastruktury, můžeme se domnívat, že infrastruktura představuje jeden z důležitých faktorů ovlivňujících schopnost vlády prosazovat svou politiku a kontrolovat její dodržování na celém území státu. Jak můžeme vidět v grafickém znázornění, v některých případech dochází k výraznému odchýlení na obou stranách grafu. Na jedné straně se jedná o státy, které mají relativně vysoký index efektivity a zároveň vysoký index organizovaného zločinu. K těmto státům se řadí například Rusko s relativně vysokou mírou efektivity v porovnání s dalšími dílčími proměnnými dobrého vládnutí. Vzhledem k nízké míře vlády zákona a nedostatečnému boji proti korupci lze předpokládat, že v takovém případě však efektivita vlády nemá na boj s organizovaným zločinem zásadní vliv a záleží na tom, zda jsou ve

zkoumaném státě přítomny i další složky dobrého vládnutí napomáhající boji proti organizovanému zločinu.

3.1.2. Kontrola korupce a organizovaný zločin

Kontrola
korupce prokazuje
vysokou negativní
závislost s organizovaným
zločinem, přičemž
korelační koeficient
dosahuje hodnoty -0,86; to
znamená, že čím vyšší je

míra kontroly korupce, tím nižší je míra organizovaného zločinu ve státě. Graf znázorňující regresní přímku ukazuje vztah mezi prediktorem (mírou korupce) a závislou proměnnou (organizovaným zločinem). Tímto modelem bylo vysvětleno 73,6 % variability v analyzovaných datech.

Korupci lze v tomto případě chápat jako jeden z nástrojů organizovaného zločinu, využívaného při snaze ovlivnit či infiltrovat státní správu.⁴¹ Můžeme tedy předpokládat, že korupce je používána k uplacení jak vládních představitelů, tak i úředníků činných ve státní správě za účelem snížení účinnosti vlády zákona, policejních složek atd. Korupční jednání ve vztahu k organizovanému zločinu pak umožňuje jeho fungování⁴² a nezávislost státních úředníků a zároveň efektivní protikorupční systém jsou jedním ze základních faktorů, jež by míru organizovaného zločinu pomohly snížit. Je zřejmé, že ve státech, kde efektivně funguje potírání korupce, se zásadním způsobem snižuje i míra organizovaného zločinu. Na druhou stranu můžeme předpokládat, že pokud vláda a státní správa z organizovaného zločinu

⁴¹ REED, Question. Challenging the nexus between organized crime and corruption. U4 Anti-Corruption Resource Center, Issue 2009:7, s. 12

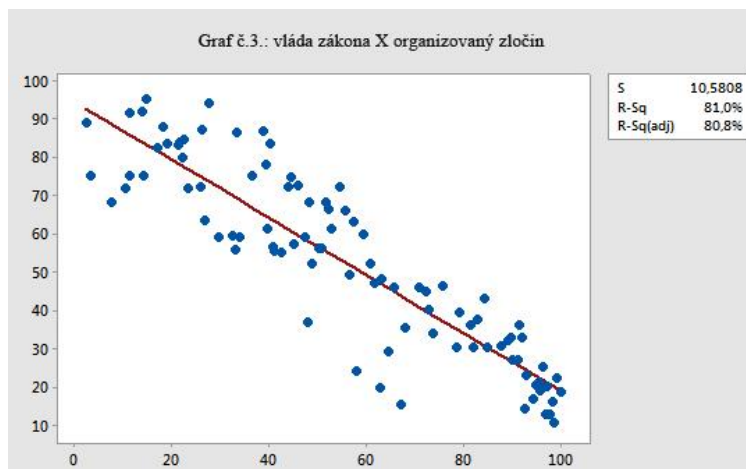
buď sama profituje anebo je za benevolenci vůči němu odměňována, nebude v jejím zájmu tento stav nijak měnit. Efektivní boj proti korupci tak nebude v daném státě fungovat, přestože může být vládou vydáván za jednu z politických priorit. Tuto hypotézu můžeme dále zkoumat v rámci analýzy organizovaného zločinu ve státech Střední Asie.

Díky grafickému znázornění vztahu mezi proměnnými můžeme konstatovat, že vzorek zkoumaných států vykazoval velmi nízký rozptyl bodů kolem regresní přímky a pouze v pěti případech došlo k zásadnímu odklonění. Ve všech případech se jednalo o státy, jež mají nízký index organizovaného zločinu a zároveň nízký index kontroly korupce. Tento jev lze vysvětlit korupčním jednáním týkajícím se legálního podnikání a obchodu, které logicky nijak neovlivňuje ukazatele organizovaného zločinu v daném státě, zatímco indikátory korupčního jednání přesto narůstají. Pokud bychom zkoumané státy rozdělili na režimy autoritativní a demokratické, platí pravidlo, že demokratické státy vykazují ve většině případů nízkou míru korupce a nízkou míru organizovaného zločinu (vzorovými ukázkami tohoto vztahu jsou skandinávské země nebo například Velká Británie a Kanada). Ke státům vykazujícím nejvyšší negativní korelaci mezi mírou kontroly korupce a mírou organizovaného zločinu patří středoasijské autoritativní režimy a autoritativní africké režimy (např. Zimbabwe) a některé jihoamerické státy (např. Paraguay). Naopak vysokou míru kontroly korupce můžeme sledovat i u států disponujících nízkou mírou demokracie.

⁴² TAMBULASI, Richard. The public sector corruption and organized crime nexus: The case of the fertiliser subsidy program in Malawi. *African Security Review* 18. No.4, 2010, s. 21

3.1.3. Vláda zákona a organizovaný zločin

Vláda zákona, spolu s korupcí, jsou dílčí proměnné, které dosáhly v kombinaci s organizovaným zločinem nejvyšší negativní korelace, kdy u vlády zákona

korelační koeficient tvořil -0,9. Koeficient determinace zde dosahuje hodnoty 0,8 a tento model tedy vysvětluje 80 % variability v analyzovaných datech. Lze se domnívat, že pokud ve státě existuje fungující právní systém, je v něm zajištěno právo pro všechny a zákon je vymahatelný, pak vláda zákona působí jako odstrašující element pro ty, kdo by se chtěli dopustit nelegálního jednání. V případě slabé justice, popřípadě ovlivnitelnosti soudů, lze naopak předpokládat, že se organizovaný zločin bude rozrůstat, jelikož nebudou fungovat žádné odstrašující mechanismy. Vysoký index vlády zákona v jednotlivých státech je dán také kombinací několika faktorů, jež výrazným způsobem omezují vliv vládních představitelů na průběh trestního řízení a na jednání soudů pomocí legislativy, nezávislého auditu i sankcí v případě zneužití pravomocí.

Pro hlubší pochopení této souvislosti byla statistická analýza doplněna o data extrahovaná z Rule of Law Index, který je každoročně sestavován organizací World Justice Project na základě několika dílčích proměnných.⁴³ Hodnoty těchto proměnných byly použity pro porovnání s indexem organizovaného zločinu, abychom mohli lépe porozumět,

⁴³ World Justice Project: Historical Data. Dostupné z: <http://worldjusticeproject.org/historical-data>

jaké konkrétní aspekty vlády zákona s organizovaným zločinem souvisejí nejvíce. Jednalo se o následující dílčí proměnné:

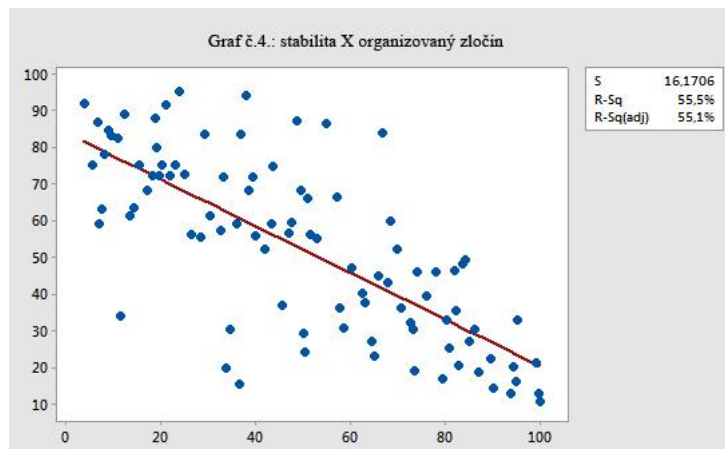
- **Omezování vládní moci**, které je založeno na efektivitě kontroly a omezování vlády legislativou, judikaturou, nezávislým auditem, sankcemi v případě zneužití pravomocí.
- **Otevřenost vlády**, založená na zveřejnění a dostupnosti zákonů, petičním právem a dostupnosti oficiálních informací.
- **Zajištění základních práv**, vycházející z absence diskriminace, efektivního zajištění práva na život, svobodného vyjadřování, svobody vyznání, ochrany soukromého majetku, svobody shromažďování a pracovního práva.
- **Vymáhací mechanismus**, založený na efektivním vymáhání vládních regulací, administrativního procesu bez neodůvodněného prodlení.
- **Civilní justice**, postavená na dostupnosti justice občanům, potlačení diskriminace ze strany justice bez korupce, justici bez nevhodného ovlivňování vládou, justici fungující bez neodůvodněného prodlení a na efektivním prosazování rozsudků.
- **Trestní právo**, vycházející z efektivity trestního řízení, efektivity nápravného řízení, absence diskriminace a nevhodného zasahování vlády v trestním řízení.⁴⁴

Pro konkrétní složky vlády zákona byl proveden test síly vztahu opět pomocí Pearsonova koeficientu. Na jeho základě můžeme konstatovat, že na prvním místě v míře negativní korelace je dílčí proměnná *trestní právo* s koeficientem -0,81. Následují dílčí proměnná *omezování státní moci* s koeficientem -0,78, dílčí proměnná *civilní justice* s koeficientem -0,76, dílčí proměnná *vymáhací mechanismus* s koeficientem -0,73, dílčí proměnná *otevřenost vlády* s koeficientem -0,6 a dílčí proměnná *zajištění základních práv* s koeficientem -0,57.

⁴⁴ Rule of Law Index. World Justice project, 2015, s.12-13

3.1.4. Stabilita a organizovaný zločin

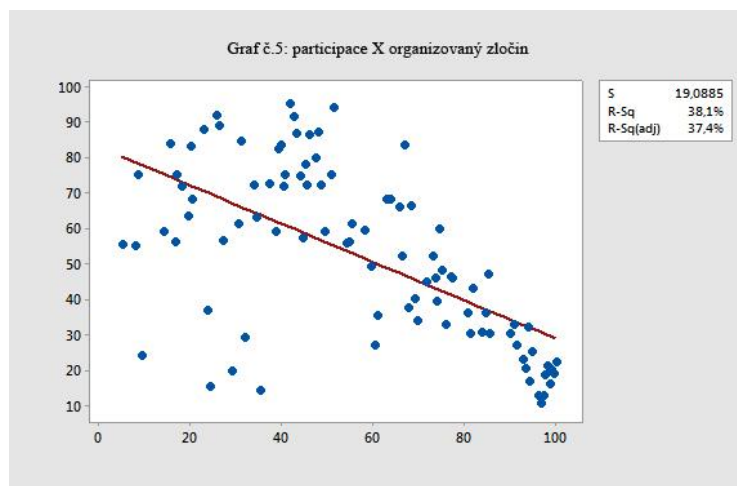
Stabilita je jednou z dílčích nezávislých proměnných, které s mírou organizovaného zločinu koreluje na střední úrovni. Jedná se o negativní korelaci -0,75, tedy čím vyšší je politická stabilita

v zemi, tím nižší je míra organizovaného zločinu. Koeficient determinace v tomto modelu dosahuje hodnoty 0,55 a vysvětluje pouze polovinu variability v analyzovaných datech. Rozptyl kolem regresní přímky je v porovnání s ostatními modely výrazný, a proto nemůžeme politickou stabilitu považovat za vysvětlující proměnnou. Na základě tohoto výsledku je možné se domnívat, že přestože drogové mafie a další skupiny zabývající se různými oblastmi organizovaného zločinu využívají destabilizaci vlády, pro nerušené fungování je pro ně tato destabilizace optimální pouze v případě, kdy mohou bez technických omezení provozovat své ilegální aktivity, do kterých vláda a bezpečnostní složky nemohou díky svému oslabení zasahovat. V případě, že je však destabilizace země způsobena například etnickým konfliktem či přítomností teroristických skupin, které na skupiny organizovaného zločinu nejsou napojeny, je fungování zločineckých syndikátů samo ohroženo.

3.1.5. Participace a organizovaný zločin

Pro zjištění korelace mezi participací občanů a mezinárodním organizovaným zločinem byla použita data z 94 zemí. Mezi proměnnými pak byl zjištěn negativní

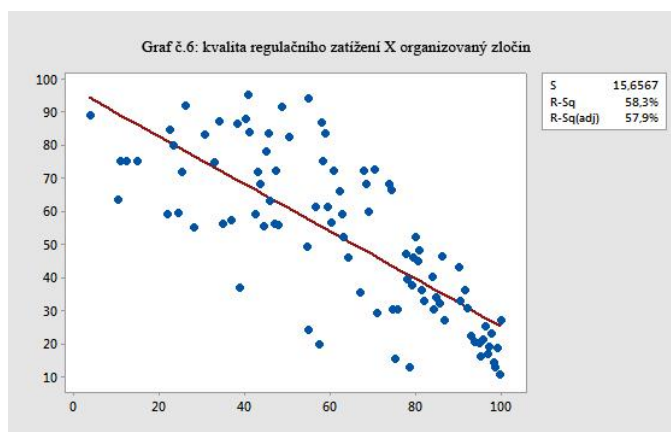
korelační koeficient, $-0,62$, tedy čím nižší míra participace ve státě je, tím vyšší je míra organizovaného zločinu. Vztah mezi organizovaným zločinem a participací lze chápat především z hlediska svobody médií, kdy lze očekávat, že v případě odhalení kauzy spojené s organizovaným zločinem by byla takováto kauza zveřejněna a policie by se jí následně musela zabývat, i kdyby do případu byli zapojeni vládní představitelé. A pokud by zástupci vlády či státní správy v takovém případě figurovali, je zřejmé, že by také veřejnost využila svou možnost aktivně rozhodovat o vládních představitelích a tlačila by na jejich odvolání a případné potrestání. Z hlediska vlivu organizovaného zločinu na participaci lze vyvodit, že čím větší by byla míra organizovaného zločinu ve státě, rostl by i jeho vliv a možnost zastrášovat média, aby o případech neinformovala atd. Participace, jako jedna z nezávislých proměnných, korelovala s organizovaným zločinem nejméně. Jak můžeme vidět na grafu regresní přímky, tento model je vysvětlující pouze pro 37,4 % variability dat. Přestože korelační koeficient je relativně vysoký, v porovnání s ostatními dílčími proměnnými je však participace nejméně vysvětlujícím faktorem přispívajícím k rozvoji organizovaného zločinu. Můžeme tedy pozorovat poměrně vysoký rozptyl dat kolem regresní přímky, což znamená, že nezanedbatelné

množství států zcela vybočuje z průměru, a to v tom smyslu, že dosahují nízkých hodnot jak u organizovaného zločinu, tak i u participace. Z velké části se jedná o státy Arabského poloostrova, a dále pak například o Singapur a Hongkong. Jelikož jde ve všech případech o autoritativní režimy, respektive o režimy s nízkou mírou indexu demokracie, vytváří tato skupina paradox a odchyluje se od průměrných výsledků ostatních nedemokratických režimů. Proto lze považovat za vhodné, aby byl tento jev hlouběji zkoumán a vysvětlen, k čemuž poslouží následující kvalitativní část, kde jeden z vybraných států, jež se zásadním způsobem vychýlily od ostatních výsledků, zkomparujeme se státy Střední Asie. Pro účely této komparace byl vybrán Singapur.

Pokud bychom se zaměřili na umístění demokratických režimů kolem regresní přímky, pak žádný ze států nepředstavuje zásadní deviaci oproti předpokládanému výsledku. Můžeme tedy konstatovat, že státy, které považujeme za demokratické, jsou reprezentovány vysokou mírou participace a nízkou mírou organizovaného zločinu.

3.1.6. Kvalita regulačního zatížení a organizovaný zločin

Vztah mezi kvalitou regulačního zatížení a organizovaným zločinem, analyzovaný pomocí korelace, ukazuje vysoký negativní korelační koeficient $-0,75$. Tedy čím vyšší je kvalita

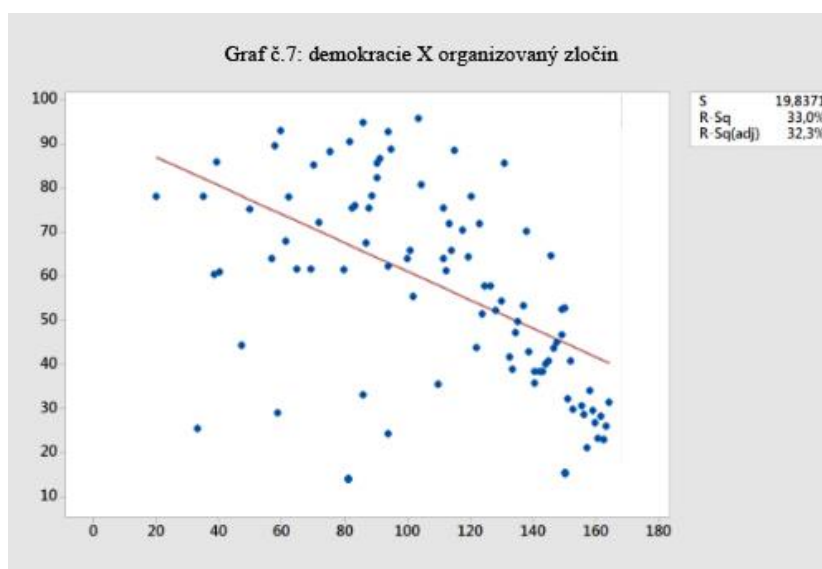

regulačního zatížení, tím nižší je míra organizovaného zločinu. V porovnání s ostatními dílčími proměnnými se však jedná o druhý nejnižší korelační koeficient a regulační zatížení je proto nutné považovat za nezávislou proměnnou bez zásadního determinačního vlivu na závislou proměnnou. Praktické vysvětlení tohoto jevu lze

spatřovat v limitovaném segmentu organizovaného zločinu, jenž může být regulačním zatížením ovlivněn, jako je například vydírání nebo praní špinavých peněz. Záleží také na fungování dalších institucí, kterých se regulační zatížení netýká a které mohou míru organizovaného zločinu ovlivnit. Jak můžeme vidět na grafu regresní přímky, rozptyl hodnot vztahu mezi organizovaným zločinem a regulačním zatížením je mezi mnoha státy zásadní a odchylka od průměru se netýká pouze malého množství států jako v případě participace. Mezi státy, jež se od regresní přímky odchýlily zásadním způsobem, patří například Bahrajn s nízkou kvalitou regulačního zatížení a zároveň nízkou mírou organizovaného zločinu. Doplňují ho Tunis, Jordánsko a překvapivě i Island jako stát s jednou z nejnižších hodnot organizovaného zločinu a nejvyššími hodnotami dobrého vládnutí, s výjimkou regulačního zatížení, které zde dosahuje pouze středně vysoké hodnoty. Regulační zatížení tedy nelze zařadit mezi vysvětlující proměnné, jelikož koeficient determinace zde dosahuje hodnoty pouze 0,58 a je tedy vysvětlující pouze pro polovinu ze zkoumaných případů.

3.1.7. Demokracie a organizovaný zločin

Míra demokracie a míra organizovaného zločinu mezi sebou prokazují pouze slabou negativní korelaci -0,53. Tedy čím více demokratický je stát, tím méně se

zde objevuje organizovaný zločin. I koeficient determinace 0,32

ukazuje, že tento vztah je statisticky de facto zanedbatelný, a proto nelze míru demokracie řadit mezi vysvětlující proměnné míry organizovaného zločinu. Důvod takto omezeného vztahu mezi mírou demokracie a organizovaným zločinem můžeme hledat v rozdílných přístupech autoritativních režimů k organizovanému zločinu. Zatímco jeden typ autoritativních států organizovaný zločin využívá ve svůj prospěch a omezování občanských svobod a voleb využívá k zamezení občanům vyjádřit svůj nesouhlas s korupčním či ilegálním jednáním vlády, druhý typ autoritativních režimů sice své občany omezuje a svoboda či transparentnost při volbách zde chybí, na druhou stranu však tyto režimy využívají maximální kontroly ve společnosti i ke kontrole a eliminaci organizovaného zločinu, a proto jsou zde hodnoty organizovaného zločinu nízké.

3.2. Závěr kvantitativní části

Na základě korelačního koeficientu a koeficientu determinace je zřejmé, že mezi organizovaným zločinem a jednotlivými složkami dobrého vládnutí existuje silný negativní vztah. Tedy čím vyšší je míra dobrého vládnutí, tím nižší je míra organizovaného zločinu. Na základě dosavadního pozorování tedy lze proto konstatovat, že politický systém a způsob vládnutí s mírou organizovaného zločinu úzce souvisí. Nejedná se však o výhradně o míru demokracie, jak ve své teorii navrhuje P. Williams a R. Godson. Demokracie totiž koreluje s organizovaným zločinem pouze velmi mírně a korelační koeficient v tomto případě dosahoval hodnoty $-0,53$. A stejně tak je tento vztah neprůkazný při provedení regresní analýzy. Přestože všechny země, které mají vysoký index míry demokracie, mají zároveň nízký index míry organizovaného zločinu, nízkého indexu organizovaného zločinu dosahovalo také velké množství států, ve kterých vládne autoritativní režim. Docházelo zde tak k velkému rozptylu korelací u jednotlivých států. Právě mezi státy, které se nacházely při měření vztahu mezi participací či demokracií od regresní přímky nejdále, lze vysledovat

určitou spojitost. Na jedné straně přímky se jednalo o státy vykazující střední míru demokracie, přičemž zároveň je v nich vysoká míra organizovaného zločinu. Ve většině případů se jednalo o státy, které v uplynulých dvou dekádách prošly tranzicí od autoritativních režimů k demokracii. Jejich instituce jsou tak oficiálně plně demokratické, nicméně organizovaný zločin je zde fenoménem, který přežil změnu politického systému a období transformace státu využil ke své proměně takovým způsobem, aby byl schopen zneužívat například principy otevřeného trhu a svobody pohybu a zároveň využívat institucionální nedostatky způsobené tranzicí. Tento jev se ve vyspělých a dlouhotrvajících demokratických režimech již neobjevuje. Na druhé straně regresní přímky se umístily státy s nízkým indexem demokracie a zároveň nízkým indexem organizovaného zločinu. Jedná se například o již zmiňovaný Bahrajn a Singapur, Saudskou Arábii, Venezuelu či Bhútán. Zde dochází rovněž k odchylce od Williamsovy a Godsonovy teorie, neboť její autoři předpokládají, že inkubátorem organizovaného zločinu mohou být jak slabé, tak i silné, autoritativní státy.⁴⁵ Státy s nízkou mírou demokracie, ale zároveň nízkou mírou organizovaného zločinu se tak stávají paradoxem. Tato výjimka byla pozorována pouze u autoritativních režimů, u demokratických států nedošlo k žádné odchylce, která by indikovala vysokou míru demokracie a zároveň vysokou míru organizovaného zločinu.

Jako vysvětlující části dobrého vládnutí ve vztahu k organizovanému zločinu lze považovat kontrolu korupce, dobré vládnutí a efektivitu vlády. Tyto faktory byly ve vysoké míře přítomny u všech států disponujících nízkým indexem organizovaného zločinu, bez ohledu na míru demokracie v daném státě.

Během pozorování vztahu mezi dobrým vládnutím a organizovaným zločinem zároveň došlo k několika případům, kdy se určité hodnoty zásadním způsobem odchýlily od průměru a celkového výsledku.

⁴⁵ WILLIAMS, P.; GODSON, R. Anticipating organized and transnational crime. *Crime. Law and Social Change*, 2002, 37/4, s.316-321.

Nejednalo se však o hodnoty všech dílčích proměnných u jednoho státu, ale většinou jen o jednu dílčí proměnnou, zatímco další hodnoty odpovídaly zbývajícím měřením. Z velké části byly těmito vychylujícími se případy státy s nízkou mírou demokracie a nízkou mírou alespoň jedné dílčí proměnné dobrého vládnutí. V naprosté většině případů se jednalo o proměnnou udávající míru participace, tedy proměnné úzce související s mírou demokracie, přičemž tyto státy ale zároveň vykazovaly i nízkou míru organizovaného zločinu. Abychom mohli lépe pochopit tento fenomén, případové studie v kvalitativní části výzkumu se budou věnovat nejen autoritativním státům Střední Asie, které reprezentují celkový výsledek kvantitativní studie, která potvrdila, že nízká míra dobrého vládnutí souvisí s vysokou mírou organizovaného zločinu, ale také vybranému režimu s nízkým indexem demokracie a nízkým indexem organizovaného zločinu, kde míra demokracie není v rámci boje s organizovaným zločinem rozhodujícím faktorem. Na základě této instrumentální případové studie se pokusíme vysvětlit, proč lze dle výsledků kvantitativní analýzy státy s nízkou mírou demokracie rozdělit na ty, které postrádají všechny prvky dobrého vládnutí a je v nich vysoký výskyt organizovaného zločinu, a na ty, které mají nízký index demokracie, postrádají pouze některé prvky dobrého vládnutí a zároveň je v nich nízká míra organizovaného zločinu. Jako vzorový případ zastupující režimy s nízkou mírou demokracie a nízkou mírou organizovaného zločinu byl vybrán Singapur.

4. Dobré vládnutí a organizovaný zločin: případové studie

4.1. Středoasijské republiky

Výběr středoasijských republik byl podmíněn předběžným výzkumem, na jehož základě je možné se domnívat, že právě středoasijské republiky jsou nejvíce pravděpodobným případem, ve kterém dochází k vysoké negativní závislosti mezi mírou dobrého vládnutí a mírou organizovaného zločinu. Tuto predikci potvrdila i předchozí statistická analýza, umožňující konstatovat, že ve všech těchto státech dochází k vysoké korelaci mezi organizovaným zločinem, který dosahuje ve středoasijských republikách vysokých hodnot, a mírou dobrého vládnutí, která je u nich naopak velmi nízká. Index míry demokracie zde dosahuje rovněž nízkých hodnot. Z tohoto hlediska jsou středoasijské státy vhodné i pro testování Williamsovy a Godsonovy teorie, jelikož se jedná o autoritativní režimy, a pokud je testovaná teorie správná, v těchto státech by byla míra organizovaného zločinu zvýšená. Zároveň však pouze na základě vysokého korelačního koeficientu mezi proměnnými v těchto státech nemůžeme s jistotou určit, že u míry dobrého vládnutí se jedná o vysvětlující proměnou, která vede k nárůstu organizovaného zločinu. Z tohoto důvodu je využito souboru instrumentálních jednopřípadových studií, jež budou analyzovat vývoj středoasijských států po pádu Sovětského svazu a na základě kauzálního modelu popsaného v úvodu bude sledován stav jednotlivých složek dobrého vládnutí a vliv jejich absence na rozvoj organizovaného zločinu.

Střední Asie, tedy Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Turkmenistán a Uzbekistán,⁴⁶ představuje region, který je často považován za vhodné

⁴⁶ GLEASON, G. Corruption, decolonization and development in Central Asia. *European Journal on Criminal Policy and Research* vol 3-2, 1995, s. 38

prostředí pro rozvoj organizovaného zločinu, a to díky své geografické poloze, autoritativním režimům i historickému vývoji, jenž je zásadním determinantem současné politické situace ve všech státech regionu. Organizovaný zločin v postsovětském prostoru je tvořen především přísunem ilegálního zboží a služeb na vnitrostátní trh v kombinaci s krycím, legálním podnikáním. Základními důvody, vytvářející ze států Střední Asie vhodné prostředí pro organizovaný zločin, je absence kontrolních mechanismů a absence systému potřebného k vynucování plnění zákona.⁴⁷ Historický vliv Sovětského svazu se odráží především v častém výskytu finančních podvodů, které mají podobný průběh nebo pozadí jako zpronevěry a okrádání státu za sovětské éry, kdy tento typ kriminálního jednání nebyl většinou společnosti nijak stigmatizován a ve zvýšené míře byl i de facto schvalován. Finanční machinace byly rozšířeny mezi vedoucími státních podniků, kteří se snažili nelegální cestou dosáhnout přemrštěných cílů stanovených jim státem, anebo nelegálně obchodovali se svěřeným majetkem.⁴⁸ Po pádu Sovětského svazu se skupiny či jednotlivci činní v oblasti organizovaného zločinu přetransformovali na politicko-ekonomické podnikatele, využívající k získání kontroly nad rozličnými zdroji i násilí. Obchod s drogami se stal výhodným typem podnikání, do něhož byly zapojeny i vládnoucí elity. V každém ze států Střední Asie funguje propojení mezi politiky a zločinem, spolupráce je však vždy stavěna na odlišném modelu, a to na základě rozdílného průběhu tranzice z totalitního režimu.⁴⁹

Po pádu Sovětského svazu a podpisu prohlášení z Alma-Aty v roce 1991 došlo ke vzniku Společenství nezávislých států. Jednotlivé státy tohoto společenství pak de facto převzaly administrativní systém a institucionální strukturu bývalého Sovětského svazu, která však vycházela ze starého modelu, jenž neprošel perestrojkou. Přestože

⁴⁷ SHELLEY, L. I.: Post-Soviet Organized Crime, 2003, 342.

⁴⁸ SHELLEY, L. I.: Post-Soviet Organized Crime , 2003, 342 - 343

⁴⁹ Danieli, Filipo, Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. International Journal of Drug Policy 25; 2014; s. 1238

země SNS měly při svém založení stejné podmínky, co se týče státní správy či ekonomické vyspělosti, vytvořil se mezi nimi během několika let znatelný rozdíl.⁵⁰ Reformy, které ve středoasijských zemích započaly, přijímaly všeobecné principy demokracie, jež byly rovněž uvedeny v ústavách nově vznikajících států. Konkrétně se jednalo o dodržování lidských práv, parlamentní volby, nadřazenost mezinárodního práva nad právem národním atd. Tranzice k demokracii však v těchto státech trvala příliš krátkou dobu, snaha o *demokratizaci shora* se ukázala být málo efektivní a vládnoucí elity ve většině případů ignorovaly možnost zapojení občanské společnosti do tranzičního procesu. Problematickou zůstávala i role opozice, která nikdy nezískala možnost reálné participace na vytváření nové politiky.⁵¹

Na počátku 90. let začalo docházet k zásadní diferenciaci mezi středoasijskými státy, a to jak z politického, tak z ekonomického hlediska. Kyrgyzstán, který byl pro své omezené zdroje závislý na dovozu, se rozhodl pro liberalizaci trhu. K umírněné liberalizaci přistoupil i Kazachstán, jenž měl ropný a zároveň i jaderný potenciál, předurčující ho spolu s vysokým podílem ruského obyvatelstva k bližší spolupráci s Ruskou federací. V Tádžikistánu došlo k diametrálně odlišnému vývoji způsobenému vnitřním bojem o moc, který vyústil v občanskou válku. Uzbekistán se vydal po vzoru Číny cestou pomalé národní konsolidace a Turkmenistán, jehož specifikem jsou kmenové vazby, začal budovat svou ekonomiku na těžbě zemního plynu a dalších přírodních surovin.⁵² Turkmenistán spolu s Uzbekistánem se staly státy, ve kterých si bývalé politické vedení udrželo kontrolu nad ekonomickými zdroji, obchodem s drogami, ale také nad justicí a státními institucemi.⁵³ Tak jako ekonomický směr, kterým se země

⁵⁰ Gleason, G. Corruption, decolonization and development in Central Asia. *European Journal on Criminal Policy and Research* vol 3-2, 1995, s. 41

⁵¹ KUKEYEVA, F.; SHKAPYAK, O. Central Asia's transition to Democracy. *Social and Behavioral Sciences*, 2013, s. 80

⁵² Gleason, G.: Corruption, decolonization and development in Central Asia. *European Journal on Criminal Policy and Research* vol 3-2, s. 42

⁵³ Danieli, Filippo. Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. *International Journal of Drug Policy* 25; 2014, s. 1238

Společenství nezávislých států ubíraly, se lišil stát od státu, stejně tak se lišilo i státní uspořádání, pro které se členové SNS rozhodly.⁵⁴ Spojujícím rysem všech zemí středoasijského regionu je ale nenaplnění podmínek tranzice k demokracii, jež by vedly k vybudování vlády demokratických ideálů a politické kultury v zemi. Přestože všechny státy Střední Asie přijaly demokratickou ústavu, přerod k demokracii byl mnohem složitější. Například do čela všech států s výjimkou Kyrgyzstánu se vždy postavil bývalý tajemník komunistické strany⁵⁵, což vedlo k zásadnímu zpomalení změny stávajících státních struktur.

Nízká efektivita vlády u všech středoasijských států je nejen důsledkem nedostatečné schopnosti implementovat nová opatření v boji proti organizovanému zločinu. Projevuje se např. i v tom, že jejich ekonomický růst nijak nekoreluje s provedenými ekonomickými reformami.⁵⁶ Tyto státy nedisponují dostatečnou kapacitou k prosazování regulací a nejsou schopny vytvářet optimální prostředí pro místní podnikatele ani pro zahraniční investory. Za jeden z důvodů této neefektivity považuje J. Hellman ve své studii převzetí kontroly nad ekonomickou tranzicí bývalými komunistickými představiteli, kteří pomocí legálních i nelegálních mechanismů využívali a využívají měnící se ekonomiku ke svému obohacení, zatímco implementace reform, vedoucích ke stabilizaci situace, by pro ně byla značně nevýhodná. V případě Uzbekistánu a Turkmenistánu došlo ke zmrazení reform velmi záhy po pádu Sovětského svazu, na základě rozhodnutí státních představitelů, kteří předali kontrolu nad klíčovými státními institucemi a podniky svým rodinným příslušníkům. Dalším faktorem, jenž podle akademiků ovlivnil schopnost implementovat reformy, byla míra integrace s Ruskem v průběhu sovětské éry.⁵⁷ Na rozdíl od

⁵⁴ Gleason, G.: Corruption, decolonization and development in Central Asia. *European Journal on Criminal Policy and Research* vol 3-2, 1995, s. 43

⁵⁵ CECCARELLI, Alessandra. Clans, politics and organized crime in Central Asia, *Trends in Organized Crime* vol. 10, Springer Science 2007, s. 27

⁵⁶ The politics of Transition in Central Asia and the Caucasus. Routledge 2009., ISBN 0-203-02790-6, s.19

⁵⁷ WOODEN, Amanda; STEFES, Christoph. The politics of Transition in Central Asia and the Caucasus. Routledge 2009. ISBN 0-203-02790-6, s.22

předchozího politického zřízení současné státy Střední Asie nezákonnou činnost striktně nekontrolují ani netrestají, a to také z důvodu pronikání organizovaného zločinu do vládní sféry. Často dochází k financování předvolebních kampaní z nelegálních zdrojů, což vede k ještě hlubšímu propojení vztahů mezi organizovaným zločinem a vládnoucí složkou v případě, že je jimi společně podporovaný kandidát zvolen. Tím se pak stává jakákoli legislativní změna týkající se organizovaného zločinu či korupce ještě méně myslitelnou.⁵⁸

V současné době jsou demokratizace a upevnění dobrého vládnutí ve středoasijských republikách jedním z témat, kterým, právě ve spojení s bezpečnostními otázkami, věnuje Evropská unie zvýšenou pozornost a investuje nemalé prostředky do jejich šíření. Problémem je však nastavení konkrétních agend, které by k rozšíření dobrého vládnutí vedly. Dankward Rustow, akademik věnující se problematice tranzice, uvedl, že je třeba zastánce nedemokratických zřízení *přemluvit či nalákat* k demokratickým principům, což znamená, že demokracie by měla přinášet větší benefity než současný systém, aby se stala pro nedemokratické zřízení lákavou.⁵⁹ Tato logická úvaha se však právě v případě středoasijských republik stává problematickou vzhledem k benefitům, které vládním představitelům přináší organizovaný zločin a které fungují právě díky nízké míře demokracie a dobrého vládnutí.

⁵⁸ SHELLEY, L. I.: Post-Soviet Organized Crime, 2003, s. 342 - 343

⁵⁹ HOUT, W. EU Strategies on Governance Reform. Routledge 2013. ISBN13: 978-0-415-62203-5, s.88

4.1.1. Kazachstán

Kazachstán představuje ze zkoumaného vzorku států Střední Asie zemi s nejnižším indexem organizovaného zločinu a zároveň nejvyššími hodnotami dobrého vládnutí. V porovnání s evropskými státy se však jedná o velmi podprůměrné hodnoty. Bude tedy zajímavé sledovat, nakolik se jeho politický systém a institucionální struktura liší od zbytku zkoumaných států a zda mají tyto odchylky reálný vliv na rozvoj organizovaného zločinu. Po pádu Sovětského svazu došlo v Kazachstánu k bezprecedentnímu nárůstu organizovaného zločinu a v současné době zde operuje přes 200 ilegálních skupin a organizací.⁶⁰ Jedním z faktorů, které vedly k šíření organizovaného zločinu, byla netransparentní privatizace provázená rozsáhlými podvody. Z nelegálních privatizačních aktivit byli podezříváni vládní představitelé, podnikatelé a zástupci zločineckých organizací. V návaznosti na kauzy spojené s privatizací poukázal tehdejší zástupce prokurátora na znepokojující vliv zločineckých syndikátů na policii a další bezpečnostní složky, které na rozdíl od dalších zemí regionu jsou do značné míry autonomní, přičemž se jim nedostává tak výrazné podpory, ale ani kontroly od státu.⁶¹ Propojení mezi organizovaným zločinem a státní strukturou v Kazachstánu neexistuje jen na vládní úrovni, ale především na úrovni lokální, kdy pašeráci drog vzhledem k rozsáhlosti kazašského území vyhledávají konexe a ochranu u lokálních vlád, celníků a pohraničnicků, a to již od dob vzniku samostatného státu.⁶² K prohloubení vztahů mezi představiteli státu a zločineckých skupin při absenci efektivní regulace trhu došlo i ve spojitosti s privatizací, která probíhala bez jakékoli nezávislé kontroly. Proti rozsáhlé síti kontaktů mezi zástupci organizovaného

⁶⁰ BERDIKKEVA, Saltanat. Organized Crime in Central Asia: A Threat Assessment. *China and Eurasia Quarterly*, Volume 7, No. 2., 2009, s. 78

⁶¹ DANIELI, Filippo. Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. *International Journal of Drug Policy* 25; 2014, s. 1238-1239

zločinu a vysokými státními činiteli se oficiálně rozhodl v roce 2006 zakročit prezident Nazarbajev, který navrhl novou protikorupční strategii, založenou především na zvýšení platů státních úředníků, soudců a dopravní policie, a to až o stovky procent. Míra korupce se však na základě této strategie nijak nesnížila. Přestože touto problematikou se má zabývat Agentura republiky Kazachstán pro boj s ekonomickými a korupčními zločiny, spadající přímo pod prezidenta, její nezávislost je sporná právě díky malé míře transparentnosti a politickým vlivům, kterým je vystavena. Tato agentura byla například nařčena ze zneužívání svého postavení v rámci politických bojů a i její úředníci byli obviňováni z korupce. Neustálé protikorupční reformy jsou sice jedním z ukazatelů vysoké legislativní činnosti, avšak ta není následována vynucováním legislativy v praxi a je tudíž zcela neefektivní. Rovněž již zmíněné prezidentské aktivity v boji proti korupci se zdají být ve světle některých afér spíše zástěrkou. Nejznámější z kauz, kdy byli prezident či jeho ministři obviněni z korupce, praní špinavých peněz či napojení na zločinecké syndikáty, je tzv. Gifftenova aféra z roku 2003. Počátkem této kauzy bylo zatčení občana Spojených států J. Gifftena, který se prokazoval zároveň i kazašským diplomatickým pasem, a jeho následné obvinění z vyvedení desítek milionů dolarů na tajné účty patřící údajně premiéru Balgimbajevovi a prezidentu Nazarbajevovi. Tento případ byl ukončen až v roce 2010, kdy byl J Gifften shledán vinným ze zcela jiných zločinů a další obvinění v této kauze byla zrušena.⁶³ Na tomto příkladu lze demonstrovat, že korupce je pro Kazachstán, podobně jako pro další středoasijské státy, jedním z palčivých problémů, které zpomalují ekonomický růst země a snižují efektivitu i transparentnost státní správy. Propojení nejvyšších vládních představitelů Kazachstánu s organizovaným zločinem a korupcí ukázal i soudní proces s bývalým kazašským premiérem Achmetovem, který byl v roce 2015 obviněn z korupce a praní špinavých peněz. Právě jeho případ byl prvním

⁶² Country Report: Kazakhstan. International Narcotics Control Strategy Report. Bureau of International Narcotics and Law Enforcement, 2014, s. 2

v řadě korupčních afér, v nichž bylo obviněno dalších dvacet vysokých vládních činitelů.⁶⁴ Korupce, jako jedno z hlavních pojítek mezi státní správou a organizovaným zločinem, nevznikla pouze na základě privatizačních mechanismů po rozpadu Sovětského svazu, ale je determinována rovněž vysokým zdaněním a především komplikovaným a zároveň v mnoha případech nekvalitním, nedostatečným a neefektivním regulačním zatížením. Korupce se zde proto stala jakýmsi *folklorem*, kdy při jednání se státní správou je ze strany úředníků úplatek de facto očekáván.⁶⁵ Boj s korupcí komplikuje i absence stigmatizace korupčního jednání a mnoho obchodníků a podnikatelů se nijak netají nadstandardními vztahy se státní správou a vládními představiteli, jichž bylo dosaženo právě úplatky.⁶⁶

Informování o korupčních kauzách, popřípadě o propojení organizovaného zločinu se státní správou či vládou, zůstává v Kazachstánu problematické, především z důvodu narůstající cenzury médií, popřípadě i kvůli autocenzuře samotných novinářů, obávajících se trestního stíhání, pokud by na případy propojení vládních představitelů se zločineckými skupinami či na jejich úplatné jednání upozornili. Přestože oficiální rétorika Kazachstánu klade na boj proti korupci i organizovanému zločinu důraz, umlčování médií působí proti těmto deklarovaným snahám kontraproduktivně.⁶⁷ Po pádu Sovětského svazu došlo k rozvoji nezávislých médií, jež se snažila konkurovat médiím vlastněným státem, avšak v poměrně krátké době bylo možné zaznamenat opětovné posilování cenzury. Byla založena nová státní televize, ale naproti tomu byla zrušena dvě nezávislá

⁶³ Hug, A. Kazakhstan at a Crossroads: Governance, Corruption and International Investment. The Foreign Policy Center. 2010, s. 9-11

⁶⁴ Kazakhstan: Prosecution Witness in Former Prime Minister Trial Retracts Testimony. Organized crime and Reporting Project. 2015.

⁶⁵ ROBERTS, K.; THOLEN, J.; BALYKBAEV, T.; DUISENBEKOPV, D. Post –Soviet Management: Evidence from Kazakhstan. Journal of East European Management Studies Vol. 8, No.3, Corporate Governance in Eastern Europe, 2003, s. 322

⁶⁶ ROBERTS, K.; THOLEN, J.; BALYKBAEV, T.; DUISENBEKOPV, D. (2003) Post –Soviet Management: Evidence from Kazakhstan. Journal of East European Management Studies Vol. 8, No.3, Corporate Governance in Eastern Europe, s. 324

⁶⁷ MICHAEL, C. One after another, Kazakhstan shuts down independent media outlets. The Moscow Times, 2015, s.1,

média (RTR a ORT), podporující opozici a kritizující vládu za korupční jednání. Nově vytvořená komise sestávající ze státních úředníků poté rozhodla o zrušení dalších 20 nezávislých rozhlasových stanic, tedy téměř poloviny všech rozhlasových stanic fungujících v Kazachstánu. Stanice, které nebyly zrušeny, se věnovaly především vysílání hudby a zábavných programů.⁶⁸ Přestože svoboda slova je garantována ústavou Republiky Kazachstán, během posledních let bylo možné vysledovat řadu případů, kdy byla svoboda slova porušována, především pak v případě massmédií. Právě média opakovaně upozorňovala na vznik nových mafií v největším městě země a bývalé metropoli Almatě, specializujících se na ekonomické zločiny, zejména pak na praní špinavých peněz, a vytvořivších v ní pomyslné řídicí centrum organizovaného zločinu, které koordinuje ilegální aktivity jako pašování drog, zbraní, racketeering apod. po celé zemi.⁶⁹ I beztak velmi limitovaná možnost informovat veřejnost o organizovaném zločinu a jeho propojení s vládou byla ještě více omezena přijetím nového zákona, na jehož základě jsou pomluva či urážka prezidenta zakázány a jsou trestány vězením. Ministerstvo kultury má ve své agendě i *boj proti nepravdivým nebo negativním informacím*. Televizní a rozhlasové stanice jsou nadále rušeny a následně obviňovány z extremismu. Dochází také k případům zablokování webových stránek, které kritizují vládu.⁷⁰

Kazachstán, stejně jako další státy Střední Asie, slouží jako tranzitní země pro převoz opiátů pocházejících z Afghánistánu dále do Evropy a Spojených států. Nachází se také na trase dvou pašeráckých koridorů, vedoucích z Afghánistánu do Ruské federace. Kazachstán přitom nikdy nepatřil mezi producentské země, ve kterých by byly drogy vyráběny nebo pěstovány. Tento trend se však od roku 2009 začal pomalu měnit, a to především díky zvyšujícím se cenám opiátů a marihuany, po nichž

⁶⁸ BOTAGAROV, A. The role of Kazakhstan mass media in struggle against corruption, and its impact on formation of population awareness. 10th international anti-corruption conference 2010; s. 3

⁶⁹ BERDIKEEVA, Saltanat. Organized Crime in Central Asia: A Threat Assessment. China and Eurasia Quarterly, Volume 7, No. 2., 2009, s. 79

se pomalu zvyšuje poptávka i na místním trhu. S tím je spojen nárůst počtu domácích laboratoří na výrobu syntetických drog, které však ve většině případů nejsou určeny k pašování a dalšímu prodeji mimo hranice Kazachstánu.⁷¹

V roce 2012 byl v Kazachstánu přijat Program pro boj proti drogové závislosti a obchodu s drogami, s rozpočtem 10 milionů dolarů na rok, zaměřený především na zpřísnění kontroly na hranicích.⁷² Na období od roku 2006 do roku 2014 byla prezidentským dekretem vyhlášena nová Strategie pro boj se zneužíváním narkotik a obchodu s drogami, jež měla za úkol zlepšit koordinaci mezi složkami ministerstev, které jsou do tohoto boje zapojeny, a mezinárodními protidrogovými organizacemi. V roce 2008 byla zvýšena horní hranice trestů za ilegální obchod s drogami a může být za něj nyní udělen až doživotní trest. Kazašské pohraniční složky se zapojily do užší protidrogové spolupráce s policejními orgány Tádžikistánu, Kyrgyzstánu, Uzbekistánu, Ruska a Ázerbájdžánu, s nimiž Kazachstán uzavřel řadu multilaterálních dohod týkajících se boje proti organizovanému zločinu.⁷³ Jedním z hlavních faktorů umožňujících fungování organizovaného zločinu v Kazachstánu je však nedostatečný právní rámec, jenž by boj proti organizovanému zločinu zefektivnil. Kazachstán se proto rozhodl hledat pomoc při implementaci nové legislativy i u svých dalších spojenců. V roce 2013 započal jednání se Spojenými státy ohledně podepsání Smlouvy o vzájemné právní asistenci, která by rozšiřovala spolupráci v oblasti kriminálního práva. Nejvyšší státní zástupce Kazachstánu vyjádřil zájem o sdílení zkušeností s USA především v oblasti výcviku a rekvalifikace osob zabývajících se vyšetřováním trestných činů.⁷⁴

⁷⁰ Freedom House Report : Kazakhstan, 2015. Dostupné z:

⁷¹ Country Report: Kazakhstan, International Narcotics Control Strategy Report. Bureau of International Narcotics and Law Enforcement, 2014, s. 1.

⁷² Country Report: Kazakhstan . International Narcotics Control Strategy Report. Bureau of International Narcotics and Law Enforcement, 2014, s. 2.

⁷³ The fight against drug trafficking in Kazakhstan. Ministry of Foreign Affairs, Republic of Kazakhstan. 2014

⁷⁴ ASSENOVA, M. Astana Seeks to Expand Law Enforcement Cooperation with the US. Eurasia Daily Monitor Volume 10/Issue 225, 2013, s.1.

Nedostatečné působení a netransparentnost bezpečnostních složek v zemi se pak odráží v propojování mafií s podnikatelským sektorem, kdy většina podnikatelů je nucena platit za ochranu, *kryšu*, typickou pro ruskojazyčné zločinecké skupiny, nebo jsou nuceni si zřídit svou vlastní ochranu, aniž by policie tomuto problému věnovala zvláštní pozornost.⁷⁵

Je tedy logické, že nedůvěra občanů ve státní instituce je v Kazachstánu nadále velmi silná a vede ke snížené potřebě občanů na vládě participovat.⁷⁶ Zároveň míra politické participace občanů a občanské svobody se v Kazachstánu řadí na konec žebříčku vládních zájmů. Od vzniku samostatného Kazachstánu stojí v jeho čele stále stejný prezident, Nursultan Nazarbajev, který každých pět let obnovuje svůj mandát a využívá ústavu k potvrzování a upevňování svých pravomocí. Těší se, stejně jako jeho rodina, doživotní imunitě před trestním stíháním. Politický systém Kazachstánu je pod silným vlivem prezidentské moci. Například jednu třetinu senátorů dosazuje právě prezident. Politická strana náležící prezidentovi je v dolní komoře parlamentu reprezentována čtyřmi pětinami všech poslanců. Reálná politická opozice v Kazachstánu nedisponuje žádnými právy a dochází k pravidelnému zatýkání jejích představitelů.⁷⁷ Mezinárodní organizace působící v Kazachstánu a především pak USAID si kladly za cíl tento negativní vztah mezi vládou a občany změnit s tím, že zvýšená participace občanů by mohla vést k vyšší míře informovanosti a také k vyšší míře transparentnosti a spolehlivosti jednotlivých složek vlády. Nástrojem k vytvoření tohoto mechanismu mělo být posílení a vznik nových nevládních organizací, vznik soukromých médií a posílení zodpovědnosti vlády vůči občanům. Tato strategie se však nesečkala s úspěchem zejména z důvodů existujících klanových vztahů,

⁷⁵ ROBERTS, K.; THOLEN, J.; BALYKBAEV, T.; DUISENBEKOPV, D. Post-Soviet Management: Evidence from Kazakhstan. Journal of East European Management Studies Vol. 8, No.3, Corporate Governance in Eastern Europe, s. 2003, 322

⁷⁶ ROBERTS, R. Doing the Democracy Dance in Kazakhstan. Slavic Review, Vol.71, No.2., 2012, s. 315 - 318

⁷⁷ Freedom House Report : Kazakhstan 2015

vytvářejících hustou sít' jak ve státní správě, tak ve vládě.⁷⁸ Nízká efektivita při prosazování reform se ukázala i při parlamentních volbách v roce 2004, kdy nezávislí pozorovatelé poukazovali na manipulaci při sčítání hlasů a statisíce dolarů investovaných do voleb organizací USAID tak přišly vniveč. Důvod tohoto selhání lze spatřovat v tom, že USAID při prosazování svobodných voleb využívala formální struktury, zatímco skrze neformální struktury docházelo k uplatňování zcela opačných zájmů.⁷⁹

4.1.2. Kyrgyzstán

Po pádu Sovětského svazu došlo v Kyrgyzstánu k pokusu zavést demokratické reformy, prosazované prezidentem Askarem Akajevem, který však nakonec od demokratického směřování země upustil a nastolil autoritativní režim, k jehož svržení došlo v roce 2005 při Tulipánové revoluci.⁸⁰ Ta přinesla do země určitou míru liberalizace. V roce 2010 prošel Kyrgyzstán další politickou krizí, zažehnutou etnickými nepokoji ve městech Oš a Jalalabád, která jsou de facto řízena drogovými syndikáty.⁸¹ Tulipánová revoluce nepřinesla zemi kýženou prosperitu a demokratizaci, ale pokračující inflaci, drtivou převahu prorežimních politických stran v parlamentu a všudypřítomnou korupci, postupně narušující většinu snah o podnikání a obchodní aktivity. Přes pozitivní trend vzrůstajícího hrubého domácího produktu zůstává Kyrgyzstán zemí, kde více než 40 % obyvatel žije pod hranicí chudoby. Kyrgyzstán hraje klíčovou roli ve středoasijském organizovaném zločinu, především pak v pašování drog, v němž hraje roli prostředníka. Přes jeho území je zajišťován přesun drog z Afghánistánu do Ruska a dále do Evropy. Obchod

⁷⁸ ROBERTS, R. Doing the Democracy Dance in Kazakhstan. *Slavic Review*, Vol.71, No.2.,2012, s. 315 - 318

⁷⁹ ROBERTS, R. Doing the Democracy Dance in Kazakhstan. *Slavic Review*, Vol.71, No.2. 2012, s. 324

⁸⁰ CECCARELLI, A. Clans, politics and organized crime in Central Asia, *Trends in Organized Crime* vol. 10, Springer Science, 2007, s. 27

⁸¹ DANIELI, F. Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. *International Journal of Drug Policy* 25; 2010, s. 1239

s drogami se v Kyrgyzstánu stal paradoxně nejrozšířenějším podnikatelským odvětvím.⁸² Objem stínové ekonomiky je odhadován na 53 % celkového HDP a činí přibližně 1,2 miliardy dolarů. V případě Kyrgyzstánu je zřetelné, jakou měrou ovlivňuje organizovaný zločin státní ekonomiku. Podle některých odhadů stát ročně přijde o 12 milionů dolarů jen kvůli pašování benzínu. Tato situace je způsobena především nízkým surovinovým bohatstvím Kyrgyzstánu a absencí industriálního sektoru. Kyrgyzstán byl znám jako hlavní aktér pašování drog z Afghánistánu již po rozpadu Sovětského svazu, díky své strategické pozici na Hedvábné stezce. Zatímco pro pašování drog je Kyrgyzstán hlavně tranzitní zemí, pro jeho vnitřní spotřebu jsou nejčastěji pašovány benzín, alkohol, pšenice a léky.⁸³

Kyrgyzstán představuje pro studium vlivu politického systému a míry *good governance* na organizovaný zločin specifický případ, což je dáno tím, že po roce 2005 došlo po politickém převratu k tranzici, která se projevovala absencí politické síly, vlády práva, nízkou organizovaností ozbrojených složek a absencí státní správy. Toto bezvládí vedlo i ke vzniku nového „odvětví“ organizovaného zločinu, a to nájemných vražd, jež se začaly rozmáhat ve zcela bezprecedentní míře a byly namířeny především na vládní představitele za účelem zmocnit se jejich majetku a politického postavení.⁸⁴ Nový prezident Bakijev byl donucen přijmout dodatek k ústavě, ve kterém se vzdal části politické moci ve prospěch kyrgyzského parlamentu. Tato ústava však byla již po roce zrušena. Bakijev se rovněž rozhodl upravit a reorganizovat vládní Agenturu pro kontrolu drog (DCA), jež byla zcela zrušena v roce 2009, aby nic nebránilo transportu afghánského opia přes kyrgyzské území. Agentura byla znovu obnovena po svržení prezidenta Bakijeva v roce 2010, kdy byla rozpuštěna Státní

⁸² HUBER, B.R. Drug Trafficking Corrupts Kyrgyzstans's Politics and Underworld. Woodrow Wilson School 2014

⁸³ KUPATADZE, A. Smuggling and Organized Crime in Kyrgyzstan. Social Research Center, American University of Central Asia, 2009, s. 1-3

⁸⁴ BERDIKHEEVA, S. Organized Crime in Central Asia: A Threat Assessment. China and Eurasia Forum Quartely, Volume 7, No. 2., 2009, s. 93

bezpečnostní služba, která fungovala nejen jako běžná ústřední zpravodajská instituce, ale také jako platforma pro sběr informací o opozičních politicích a aktivistech.⁸⁵ Převrat přinesl snahu o politické změny, především pak o decentralizaci moci, avšak tento proces způsobil zpomalení implementace reforem. Například nový koncept státní policie byl projednáván dva roky mezi ministerstvem vnitra, parlamentem a dalšími vládními i nevládními institucemi a přes přijetí reforem zůstala policie militarizovaným a zkorumpovaným orgánem.⁸⁶ Změny, reformy a i nový Národní bezpečnostní úřad měly vytvořit vhodné prostředí pro boj s korupcí a organizovaným zločinem, ale tato snaha stále ještě nedosáhla potřebné efektivity. Kyrgyzstán nadále zůstává zemí, kde koexistují relativně silné státní instituce spolu se zavedenými drogovými syndikáty.⁸⁷ Příkladem této situace je propuštění Kamčy Kolbajeva, hlavy kyrgyzské drogové mafie, odsouzeného k 25 letům vězení. Z tohoto trestu si odpykal jen několik měsíců a byl propuštěn bez udání důvodu.⁸⁸

Jak již bylo řečeno, role Kyrgyzstánu jako významné tranzitní země pro pašování drog je nepopiratelná. K zemím, do nichž jsou pašované drogy přes Kyrgyzstán nejčastěji distribuovány, patří Rusko a především jeho východní oblasti, a dále pak Čína, která čelí zásadnímu nárůstu pronikání drog pašovaných z Afghánistánu. Kyrgyzstán je však pro pašeráky drog nejen tranzitní zemí, je i částečným producentem i konzumentem - v zemi je podle oficiálních odhadů přes 7000 lidí závislých na drogách a podle neoficiálních odhadů šplhají tato čísla až ke 200 000. Místní produkce drog, zaměřená na marihuanu a opium, má počátky v dobách Sovětského svazu, kdy kolchozy v oblasti Issyk Kul na severovýchodě země produkovaly přes 80 % legálních zásob

⁸⁵ BOONSTRA, MARAT, AXYONOVA. Security Sector Reform in Kazakhstan, Kyrgyzstan and Tajikistan: What Role for Europe? EUCAM, Working paper 14, 2013, s.8

⁸⁶ BOONSTRA, MARAT, AXYONOVA. Security Sector Reform in Kazakhstan, Kyrgyzstan and Tajikistan: What Role for Europe? EUCAM, Working paper 14, 2013, s.9,

⁸⁷ DANIELI, Filippo. Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. International Journal of Drug Policy 25; 2014, s. 1239

⁸⁸ Freedom in the world: Kyrgyzstan. Freedom house. 2015

opia v SSSR.⁸⁹ I přes odhadované množství přepravovaných drog, především heroinu, je množství zadržného heroinu (mezi 150 – 500 kg ročně, tedy 7. nejvyšší na světě) mizivé.⁹⁰ V roce 2009 bylo v Kyrgyzstánu zabaveno 5000 kilogramů tvrdých drog, z čehož bylo 480 kg heroinu a 2680 kg hašiše,⁹¹ ovšem podle výroků bývalého prezidenta Kurmanbeka Bakijeva se jedná o pouhé 2 až 3 procenta veškerého heroinu, pašovaného přes Kyrgyzstán.⁹² Pokud jsou tyto odhady správné, efektivita policie v boji proti obchodu a pašování narkotik je de facto nulová.

Klíčová role Kyrgyzstánu při pašování afghánského heroinu do Ruska, západní Evropy a Spojených států je patrna při pohledu na deset hlavních existujících pašeráckých cest, z nichž šest prochází přes kyrgyzské město Oš, odkud pokračují přes Jalalabád do Talasu a Čuji v severním Kyrgyzstánu a pak dále do Kazachstánu. Vůbec nejpoužívanější pašeráckou stezkou pro afghánský heroin je pak trasa vedoucí přes Badahšán v Tádžikistánu do Oše. Důvodem, proč je Kyrgyzstán jedním z nejstrategičtějších bodů pro pašeráky drog, není jen jeho výhodná geografická poloha, ale především spolupráce bezpečnostních složek s pašeráky. Podle Kyrgyzské agentury pro kontrolu drog se počet pašovaných narkotik každým rokem dokonce zdvojnásobuje a jak informují některé nevládní organizace v Kyrgyzstánu, dochází k postupnému propojování obchodu s drogami s vládními složkami. A i když dojde k zabavení pašovaného kontrabandu, pašeráci bývají jen málokdy potrestáni.⁹³ Soudní systém v zemi se potýká s nedostatečnou transparentností a nezávislostí a je zásadním způsobem ovlivňován ze strany exekutivy. Právě podpora vlády zákona je však v Kyrgyzstánu jedním z nejčastějších zahraničních projektů, usilujících o růst dobrého vládnutí v zemi. Od

⁸⁹ KUPATADZE, A. Smuggling and Organized Crime in Kyrgyzstan. Social Research Center, American University of Central Asia, 2009, s. 10-11

⁹⁰ KUPATADZE, A. , Kyrgyzstan – A virtual narco-state? International Journal of Drug Policy, 2014, s. 2

⁹¹ BARENTSEV, A. Russia and the Central Asian Drug Trade: The Role of Kyrgyzstan. Strategic Culture Foundation, 2010, s.1.

⁹² KUPATADZE, A. Kyrgyzstan – A virtual narco-state? International Journal of Drug Policy, 2014 s. 2

⁹³ BARENTSEV, A. Russia and the Central Asian Drug Trade: The Role of Kyrgyzstan. Strategic Culture Foundation, 2010, s.2.

roku 1993 zde proběhly desítky takových projektů, vedených například organizacemi USAID⁹⁴, EuropeAID nebo The Danish Institute for Human Rights.⁹⁵ Efektivita těchto projektů, založených především na poskytování expertních konzultací vládě, je jen těžko vykazatelná. Na časté zásahy politiků do vyšetřování či do vynášení rozsudků poukazují jak někteří novináři, tak akademici. Udávají mnoho případů, kdy obžalovaní byli zproštěni viny na základě úplatku či konexí.⁹⁶

Na jaře 2014 došlo k pádu vlády na základě několika obvinění z korupce a také na základě neúspěchu dojednat smlouvy se zahraničními investory.⁹⁷ Tuto událost následovalo rozhodnutí prezidenta Atambajeva přijmout úpravu trestního zákona, na jejímž základě bylo postaveno mimo zákon vědomé podávání *nepřesných* zpráv o protiprávním jednání, spolu se šířením takových zpráv. Tento zákon se vztahuje jak na informace v médiích, tak i na veřejná vystoupení.⁹⁸ Takový zločin pak může být potrestán pokutou a až třemi roky vězení. Lidskoprávní organizace se domnívají, že přijetí zákona bude mít za následek omezení svobody slova novinářů a vzbudí strach médií zveřejňovat velké množství zpráv vzhledem k subjektivní povaze pojmu *nepřesný*. Občané však mají právo si volně zakládat politické strany a podle mezinárodních pozorovatelů se zlepšují i podmínky během voleb a již nedochází k jejich manipulaci, spíše k organizačním komplikacím. Zároveň jsou ale pozorovány kroky prezidenta Atambajeva vedoucí k uzurpaci moci náležící parlamentu a premiérovi. Kritika politiků a práce policie je nadále limitována a pokud novináři poukáží na nedostatky či ilegální jednání ze strany policie, jsou pokutováni za pomluvu, jako například novinář Sajipov v roce 2010 částkou 20 000 dolarů. V případě veřejných protestů či demonstrací proti vládě dochází většinou k celoplošnému zákazu

⁹⁴ Rule of Law in Kyrgyzstan. International Business and Technical Consultants, Inc., 2014

⁹⁵ Rule of law. The Danish Institute for Human Rights. 2010

⁹⁶ TOKTONALIEV, T. Rule of Law vs Rule by a Few in Kyrgyzstan. Institute for war and peace recording. 2015.

⁹⁷ Freedom in the world: Kyrgyzstan . Freedom house 2015

⁹⁸ Kyrgyz Republic. Human rights report project. .2014

shromažďování z důvodu možného vyvolání nepokojů. Zákon o svobodném pokojném shromažďování z roku 2012 je tedy velmi často porušován.⁹⁹

4.1.3. Tádžikistán

Tádžikistán, který prošel krvavou občanskou válkou v letech 1992 a 1997, se již od počátku svého vzniku potýkal s kolabujícími státními institucemi a moc se tak na lokální úrovni postupně přesouvala do rukou warlordů, z nichž se po ukončení konfliktů stávali politicky aktivní drogoví magnáti, tolerovaní vládou. Tato situace se změnila po roce 2000, kdy se vláda prezidenta Rahmonova pokusila o konsolidaci režimu a drogové syndikáty se stáhly z politického dění. I přes tyto pokusy o striktní oddělení drogových mafií od politiky docházelo k mnoha kauzám, ve kterých byli z podílení se na obchodu s drogami obviněni buď čelní představitelé Tádžikistánu, anebo jejich příbuzní. Jednalo se například o syna ředitele tádžických železnic, zadrženého v roce 2008 v Moskvě a následně obviněného z obchodu s drogami. Dalším případem bylo zatčení bratra ředitele jedné z tádžických bezpečnostních služeb, který byl v roce 2012 obviněn z účasti na pašování a prodeji drog.¹⁰⁰

Organizovaný zločin v Tádžikistánu je specifický svou organizační strukturou, jež ve většině případů propojuje rozsáhlou skupinu lidí, zatímco zločinecké skupiny v dalších státech Střední Asie jsou složeny jen z několika málo členů. Tento fenomén lze vysvětlit propojením bývalých warlordů, kteří mezi sebou začali vytvářet kontakty již v době občanské války v Tádžikistánu a své zkušenosti z války pak využili k vybudování stínové ekonomiky založené na pašování drog a zbraní. Tato skupina lidí paradoxně nahradila *vory v zakoně* a další

⁹⁹ Freedom in the world: Kyrgyzstan. Freedom house 2015

¹⁰⁰ DANIELI, Filippo. Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. *International Journal of Drug Policy* 25; 2014, s. 1239

představitele tádžického podsvětí, z nichž většina byla po válce buď odstraněna novými zločineckými skupinami, nebo uvězněna.¹⁰¹

Vzhledem k finančním tokům, proudícím od zločineckých skupin jak k představitelům vlády, tak i opozice, se boj s korupcí stal pouhou zástěrkou pro vyřizování si účtů s politickými protivníky. K této strategii se uchyloval především prezident Rahmónov, obklopený spolupracovníky buď s kriminální minulostí anebo s úzkými vazbami na podsvětí. Využíval tyto lidi jako zdroj informací a zároveň je mohl díky znalosti jejich kontaktů vydírat, pokud by se rozhodli nepodpořit jeho politiku. Tak se stalo v případě Gaffora Mirzojeva, Jakuba Salimova a Sangaja Safarova, politiků zastávajících vysoké posty ve vládě (např. Salimov byl ministrem vnitra) a obviněných z pokusu o státní převrat. Paradoxem je, že přestože Mirzojev byl jedním z představitelů drogové mafie, za svého působení ve vládě byl jmenován do vedení Agentury pro kontrolu drog a stal se rovněž vedoucím Výboru pro vládu zákona, obranu a bezpečnost. Proti jeho zatčení se však vznesla vlna kritiky označující proces s ním za vykonstruovaný a někteří novináři pak poukazovali na pozitivní výsledky, které Agentura pro kontrolu drog vykazovala pod Mirzojevovým vedením.¹⁰²

Od roku 2000 se začalo v Tádžikistánu více diskutovat o praní špinavých peněz, které do té doby nepředstavovalo v zemi zásadní problém. Skokový nárůst míry praní špinavých peněz byl způsoben potřebou drogových magnátů a představitelů zločineckých gangů legalizovat zisky, s nimiž mohli v předchozích letech manipulovat zcela bez problémů vzhledem k velké toleranci ilegálních finančních toků ze strany vlády. Důvodem této změny byla závislost Tádžikistánu na zahraniční finanční pomoci, nově podmíněné prosazováním principů dobrého vládnutí. Přísnější regulační zatížení tak vedlo k investování

¹⁰¹ CORNELL, S. The Narcotics Threat in Greater Central Asia: From Crime-Terror Nexus to State Infiltration? *China and Eurasia Quarterly*, Volume 4, No.1, 2006, s 44

¹⁰² V Tadžikistane silovymi strukturami razvyezany terror po otnosheniyu generala Morozova i yego byvshikh sosluzhivtsev. *CetrAsia.ru.*, 2004

nezákonně nabytých zisků do rozvoje infrastruktury a malých podniků, aby tak došlo k jejich legalizaci.¹⁰³

Slabý státní sektor, nedostatečné regulace, nízké platy ve veřejném sektoru a nespolehlivost vlády způsobují opakované selhání při prosazování nových zákonů a strategií v boji proti organizovanému zločinu.

Na nízkou míru vlády zákona má vliv i přetíženost soudů, jejich snadná manipulovatelnost a propojení s politickým prostředím. Transparentnost a kontrola využívání veřejných prostředků byly zásadním způsobem limitovány v roce 2006, kdy prezident Rahmónov omezil nezávislost nejvyššího kontrolního orgánu - Státního finančního kontrolního výboru. Veškerý kontrolní proces byl přesunut pod dohled protikorupční kanceláře, spadající přímo pod tádžického prezidenta. Přesun agendy z úřadů původně odpovídajících za státní audit na nově určené trval více než dva roky a tento proces zásadním způsobem snížil důvěryhodnost celé vlády, především vůči zahraničním investorům.¹⁰⁴ Podobným způsobem byla eliminována i občanská společnost, jejíž budování po rozpadu Sovětského svazu se omezilo na vytváření nevládních organizací, jež však postrádaly možnost prosazovat se ve veřejném prostoru a ovlivňovat další směřování státu. Z nevládních organizací se staly spíše prázdné skořápky, věnující se psaní projektů a získávání financí z mezinárodních fondů.¹⁰⁵ Na sestupu je rovněž i svoboda slova, ve které sice Tádžikistán na počátku devadesátých let předběhl další státy Střední Asie, ale v současné době se někdejší rozdíly stírají a během posledních let lze zaznamenat četné žaloby proti nezávislým médiím ze strany státu. Případy zatčení a uvěznění novinářů kritizujících vládu jsou běžné. Příkladem může být kauza Ramziji Mirzobekové, která ve svých článcích kritizovala Oddělení prevence organizovaného zločinu spadající po Ministerstvo vnitra Tádžikistánu a byla následně

¹⁰³ MARAT, E. *The State-Crime Nexus in Central Asia*. Central Asua-CAucasus Institute Silk Road Studies Program. 2006, ISBN: 91-85473-23-5; s. 106-108

¹⁰⁴ ADB SUPPORT FOR GOVERNANCE IN TAJIKISTAN. Asian Development Bank, 2014

¹⁰⁵ FOROUGH, P. *Tajikistan. Nations in Transit*. Freedom House. 2012, s. 538-539

obviněna z pomluvy a donucena zaplatit pokutu více než 220 000 dolarů. Za kritiku korupce lokální vlády na severu země byl obviněn a odsouzen další novinář Islimov. Míra občanské participace a občanských svobod je v Tádžikistánu velmi limitována. Prezidentské a parlamentní volby probíhající v období po vzniku samostatného státu nebyly podle zahraničních pozorovatelů demokratické. Až parlamentní volby v roce 2000 byly označeny za částečně svobodné a lze je vnímat jako stabilizující prvek po občanské válce.¹⁰⁶

Přestože tádžický soudní systém prochází již řadu let přestavbou a vznikají stále nové reformy, jejich efektivita a míra implementace je de facto nulová. Jednou z mála viditelných změn je vznik kanceláře ombudsmana pro lidská práva a přijetí nového zákona upravujícího trestní řízení v případech organizovaného zločinu. V oblasti vlády zákona však zůstává velmi diskutabilním soudnictví, které je pomalé a korumpovatelné, a především pak vězeňský systém, opět spadající pod prezidenta Rahmónova, jenž je na úplatcích de facto vystavěn. Za úplatek vězeňská správa dovoluje příbuzným navštěvovat vězně a za úplatek dostávají věznění možnost profitovat z velmi častých amnestií, kterých bylo od vyhlášení nezávislosti Tádžikistánu čtrnáct. Na základě informací protikorupčních agentur si téměř všichni amnestovaní museli za své propuštění zaplatit.¹⁰⁷ Nevýkonnost policie a především její propojení se zločineckými skupinami má za následek nedůvěru obyvatelstva nejen vůči policii samotné, ale také vůči dalším bezpečnostním složkám a soudnictví. Tádžická pohraniční stráž operující u afghánských hranic byla mnohokrát nařčena z podílu na pašování drog z Afghánistánu do Tádžikistánu, na který ročně připadá přes 60 % drog zabavených na území Střední Asie. Tádžikistán je tak pravděpodobně nejpoužívanější trasou pro pašeráky, kteří za bezproblémový přechod přes hranice nabízejí buď úplatky anebo využívají rodinných vazeb mnohých pohraničníků. Ti mají příbuzné na obou stranách hranice a cítí se být povinni dodržovat místní zvyklost,

¹⁰⁶ Country Report: Tajikistan . Bertelsmann Stiftung.,2006

¹⁰⁷ FOROUGH, P. Tajikistan. Nations in Transit. Freedom House 2012, s. 543-545

nařizující nebránit volnému průchodu rodinným příslušníkům.¹⁰⁸ Bezprecedentní propojení mezi státní správou, vládou a organizovaným zločinem lze vidět i na počtu úředníků obviněných ze zapojení do obchodu s narkotiky, kdy během pěti let se jednalo o více než osm set takových případů. K nim patřili i tádžičtí představitelé, zadržení při pašování drog v zahraničí, jako například jeden z diplomatů převážející přes osmdesát kilogramů heroinu v autě s diplomatickou značkou na území Kazachstánu.¹⁰⁹

Lze se tedy domnívat, že právě korupce stojí v Tádžikistánu za chabými výsledky na poli dobrého vládnutí a také za ekonomickými problémy, se kterými se Tádžikistán potýká. Jen v roce 2014 měla státní pokladna díky korupci přijít o více než 4 miliony dolarů. Nulové výsledky boje proti korupci jsou podle odborníků způsobeny rovněž nedostatečným fungováním regulačních orgánů.¹¹⁰ Na základě studie objednané ze strany OSN jsou nejzkorumpovanějšími institucemi v zemi dopravní policie, vzdělávací instituce, energetický sektor a Státní agentura pro boj s korupcí. Zkorumpovanost policie pak stojí především za neefektivním bojem proti organizovanému zločinu. Z roku 2011 pochází například případ, kdy jeden z policejních vyšetřovatelů nabízel náhodnému muži úplatek za to, že na sebe vezme vinu za jiného muže obviněného z pašování drog. Právě pašování drog, především pak heroinu z Afghánistánu, se pro Tádžikistán stalo zcela nezvladatelným problémem, který je zapříčiněn nejen neefektivním bojem proti organizovanému zločinu a korupci, ale také obtížně kontrolovatelnou hranicí a participací státních elit na obchodu s drogami.¹¹¹

¹⁰⁸ BERDIKEEVA, S. Organized Crime in Central Asia: A Threat Assessment. *China and Eurasia Quarterly*, Volume 7, No. 2., 2009, s. 90

¹⁰⁹ FOROUGH, P. Tajikistan. *Nations in Transit*. Freedom House, 2012, s. 545

¹¹⁰ BAKOZODA, Ch. Korruptsiya v Tadzhikestane nosit sistematičeskij charakter. *Radio Ozodi*. 2016

¹¹¹ FOROUGH, P. (2012) Tajikistan. *Nations in Transit*. Freedom House 2012, s. 545

4.1.4. Uzbekistán

Politický systém Uzbekistánu je ovlivněn klanovou společností a také specifickým sociálním systémem zvaným mahalla, na jehož základě se vytvářely sousedské komunity a jenž byl během sovětské vlády přetransformován na systém lokálních politických buněk. Mahalla je v současné době formou samosprávného útvaru, v jehož čele stojí předáci a z těch se vytvářejí skupiny spadající přímo pod prezidenta. Přestože by bylo možné tento systém chápat jako základní formu demokratického vládnutí, jeho objektivita je deformována korupcí a klientelismem a nepředstavuje reálný zastupitelský systém.¹¹²

Mezinárodní organizovaný zločin v Uzbekistánu má silné kořeny již od dob Sovětského svazu, kdy v zemi, která byla druhým největším vývozcem bavlny na světě, postupně vznikala zločinecká síť zajišťující pašování bavlny do sousedního Kazachstánu. Tato síť byla úzce napojena na představitele komunistické strany, kteří z pašování bavlny profitovali. Na podobném principu v dnešní době fungují organizace odpovědné za pašování drog přes Uzbekistán.¹¹³ Rozpad Sovětského svazu a snaha o přechod k tržní ekonomice vedly k destabilizaci, kterou následně využily nově vznikající zločinecké skupiny. Od vzniku nezávislého Uzbekistánu docházelo nejen k rozšiřování zločineckých skupin, ale především k jejich narůstajícímu propojení s vládou, kdy se vůdcům tří hlavních mafií operujících na území státu dostávalo ochrany na vládní úrovni a lze dokonce mluvit o institucionalizaci mafie i korupce.¹¹⁴ Po pádu Sovětského svazu nebyl ještě na území Střední Asie rozšířen obchod s narkotiky, a proto se v Uzbekistánu staly hlavním artiklem pašovaným ve velkém měřítku nejprve zbraně, s nimiž obchodovali bývalí

¹¹² MOROZOVA, I. Towards Social Stability and democratic Governance in Central Eurasia. International Institute for Asian Affairs, 2006, s.76

¹¹³ BERDIKEEVA, Saltana : Organized Crime in Central Asia: a Threat assesment. China and Eurasia Forum Quarterly, Volum 7, No. 2 (2009), Centraln Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program ISSN: 1653-4212, p. 82.

¹¹⁴ DANIELI, Filippo. Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. International Journal of Drug Policy 25; 2014, s. 1238

důstojníci sovětské armády. Zbraně většinou prodávali povstalcům, především pak členům Tálibánu. Právě tento ilegální obchod se zbraněmi odstartoval obchod s narkotiky pocházejícími z Afghánistánu. Uzbekistán zároveň není pouze tranzitní zemí pro pašování drog, ale jsou i zde optimální podmínky pro pěstování a výrobu rozličných druhů narkotik, především pak v Samarkandsko-Surchandarijské oblasti, hraničící s Tádžikistánem.¹¹⁵ Například v roce 2006 bylo objeveno 1,5 hektaru ilegálně pěstovaných kultur máku určených pro výrobu opia¹¹⁶, které byly následně zlikvidovány v rámci každoroční operace Černý mák. V roce 2008 bylo během této operace objeveno a následně zničeno 1,24 hektaru ilegálního máku.¹¹⁷ V roce 2006 pak bylo na území Uzbekistánu zabaveno 537 kilogramů heroínu a opia.¹¹⁸

V rámci boje proti obchodu s narkotiky byla uzákoněna trestnost praní špinavých peněz pocházejících z drogových obchodů.

Specifikem organizovaného zločinu v Uzbekistánu je jeho částečné propojení s terorismem, a to konkrétně v rámci skupiny Islámské hnutí Uzbekistánu, které usiluje o ustanovení islámského státu ve Střední Asii a zároveň kontroluje část obchodu s drogami pašovanými z Afghánistánu. Tato skupina podniká sabotáže i sebevražedné útoky s cílem destabilizace regionu, aby mohla nerušeně využívat pašerácké trasy vedoucí přes Uzbekistán.¹¹⁹

Korupce je v Uzbekistánu jedním z nejproblematictějších faktorů dobrého vládnutí. Spolu s Turkmenistánem je na žebříčku vydávaném Transparency International mezi deseti nejhoršími státy na světě co do míry korupce. Nabízení úplatků je zde běžnou praxí pro podnikatele, kteří jsou ke korupčnímu jednání často i vyzýváni ze strany představitelů státní správy, především pak policie a soudů. Boj proti korupci v zemi výrazným způsobem komplikuje i protekcionářství a

¹¹⁵ TÜYLÜOGLU, M. Drug trafficking in Uzbekistan. *Eurasia Critic*, 2010, s.5-7

¹¹⁶ *Illicit Drug Trends in Central Asia* UNOCD Regional Office for Central Asia, 2008, s. 9

¹¹⁷ *International Narcotics Control Strategy Report* . Embassy of US in Taskent, 2008

¹¹⁸ *Illicit Drug Trends in Central Asia*. UNOCD Regional Office for Central Asia 2008, s.14

¹¹⁹ Threat posed by the convergence of organized crime, drug trafficking and terrorism. Subcommittee on Crime; Committee on the Judiciary; vol. 148; 2010, s. 44

silné propojení mezi prezidentem a dalšími politickými elitami. Ekonomika i přírodní zdroje jsou pod kontrolou oligarchů a nedostatečný regulační systém způsobuje, že pro podnikatele je téměř nemožné vstoupit na trh bez politické podpory nebo bez nabídnutí úplatku.¹²⁰

Problematický je rovněž právní systém Uzbekistánu, který protěžuje skupiny blízké prezidentovi, přičemž zákony namířené proti organizovanému zločinu jsou jen velmi vágní a politické autority nijak nepodporují jejich prosazování.¹²¹ Centralizovaný politický systém, uchovávající veškerou moc v rukou prezidenta, který je také hlavou parlamentu a má výlučné právo zrušit schválené zákony a parlament rozpustit, ještě více zvyšuje riziko korupce a eliminuje možnosti proti tomuto stavu zakročit. Situace, kdy je veškerá moc soustředěna do prezidentské gesce, je vysvětlována jako potřeba vlády silné ruky, jež v období tranzice dovede zemi ochránit a prosazovat její zájmy. Nedohtknutelnost prezidenta a obhajoba jeho jednání jsou silně spjaty s kultem osobnosti, který je v Uzbekistánu, podobně jako v ostatních státech Střední Asie s výjimkou Tádžikistánu výrazným fenoménem.¹²²

Přestože uzbecká ústava zaručuje všeobecné, svobodné a pravidelné volby, mezinárodní pozorovatelé považují jak prezidentské, tak parlamentní volby za zmanipulované a opozice je z nich de facto vyloučena. Vláda zákona a dodržování platných předpisů jsou v Uzbekistánu hrubě porušovány. Dokladem tohoto stavu je například i prezident Karimov, který je hlavou státu již od roku 1991, přestože podle ústavy může pětiletý prezidentský mandát získat stejná osoba pouze dvakrát.¹²³

V posledních dvaceti letech vydává Uzbekistán každý rok tzv. tematický státní program. V roce 2013 se jednalo o program s názvem Rok blahobytu a prosperity. V tomto dokumentu byly jako cíle

¹²⁰ Countries profile: Uzbekistan. Transparency International 2015, s.2

¹²¹ ¹²¹ Countries profile: Uzbekistan. Transparency International 2015, s.4

¹²² MOROZOVA, I. National-Building in Central Asia: Creating New State Mythologies, 2006, s.79

¹²³ Transparency international: Overview of corruption and anti-corruption: Uzbekistan.

vytyčeny posílení ekonomické a politické stability země nebo podpora malých a středně velkých firem a podnikatelů, anebo bankovního sektoru a do programu byla investována většina státního rozpočtu.¹²⁴ Jeho efektivitu lze však považovat za spornou. I přes tuto zásadní investici Uzbekistán zůstává zemí, kde je většina finančního sektoru vlastněna státem a neexistuje kompetitivní prostředí. Zároveň zde chybí kvalitní regulační zatížení a jedná se spíše o přetížení.¹²⁵

¹²⁴ O gosudarstvennoy programme «god blagopoluchiya i protsvetaniya. *Sobraniye zakonodatel'stva Respubliki Uzbekistan*. 2013.

¹²⁵ STRONSKI, P. Uzbekistan at Twenty-Five: What Next? Carnegie, Endowment for International Peace, 2016

4.1.5 Organizovaný zločin a dobré vládnutí ve státech Střední Asie:

Závěr

Z případových studií je zřejmé úzké propojení mezi organizovaným zločinem a dobrým vládnutím, jehož absence vytváří inkubační podmínky pro ilegální aktivity. Hlavní problém, který způsobuje nárůst organizovaného zločinu i přes četné snahy mezinárodních subjektů proti němu bojovat, tkví především v nízké efektivitě omezování korupce, která je s organizovaným zločinem úzce spojena. Korupce ve státní správě i u nejvyšších vládních představitelů vytváří neřešitelný problém, kdy vznikají organizace pro boj s korupcí a kdy korupce je prohlašována za jednu z hlavních výzev. Na druhou stranu protikorupční politika není efektivně prosazována a boj proti korupci se tak stává prázdnou skořápkou. Dalším problémem, který je úzce spojen s organizovaným zločinem, je nepotismus vládnoucí ve státní správě, do níž se tak často dostávají lidé bez potřebné kvalifikace a mnozí z nich pak představují spojovací články mezi státní správou a organizovaným zločinem. Nepotismus se zásadním způsobem projevuje i v trestním řízení, kdy obvinění z organizovaného zločinu bývají propuštěni na základě svých kontaktů.

4.2. Singapur

Na základě analýzy kvantitativních dat v předchozí části této práce došlo k vyvrácení hypotézy, že všechny autoritativní režimy jsou více náchylné k organizovanému zločinu. Míra demokracie a míra organizovaného zločinu měly mezi sebou jen zanedbatelný korelační koeficient, ale zároveň jsme mohli na příkladu autoritativních režimů ve Střední Asii pozorovat, že některé struktury nedemokratických režimů vytvářejí optimální podmínky pro rozvoj organizovaného zločinu. Z toho důvodu byl jako kontrolní případ vybrán Singapur, rovněž autoritativní režim, u něhož je však spolu s nízkou mírou demokracie zároveň patrna i nízká míra organizovaného zločinu. Jednotlivé dílčí nezávislé proměnné zde dosahovaly vysokých hodnot,

ale na rozdíl od demokratických zemí ne všechny, přičemž zaznamenané hodnoty zásadním způsobem kolísaly. Účelem této části je na základě instrumentální případové studie zjistit, jak se tento a jemu podobné autoritativní režimy liší od středoasijských autoritativních režimů a jaké faktory způsobují, že u států tohoto typu je vykazována jen velmi nízká míra organizovaného zločinu.

Singapur je jedním ze států s nejnižší mírou kriminality na světě. Většina zločinů, které jsou na území Singapuru spáchány, mají nenásilnou povahu. Přestože je boj s organizovaným zločinem jednou z vládních priorit, přetrvává zde působení zločineckých skupin, proti nimž však vlády již od padesátých let minulého století intenzivně bojují. Tyto skupiny se v rozhodující míře podílejí na kuplířství, obchodu s narkotiky a lichvářství. Obchod se střelnými zbraněmi je vzhledem k výrazným omezením ze strany vlády v Singapuru de facto nulový.¹²⁶ V hledáčku místní policie je především obchod s drogami, proti kterému zasahuje Ústřední úřad pro narkotika. Každý měsíc dochází k několika velkým raziím, při nichž jsou zabavovány drogy v rozličném množství, a singapurská policie se pokouší tento obchod zcela vymýtit. Za ilegální obchod s narkotiky může být udělen v některých případech až trest smrti, například za pašování více než patnácti gramů heroinu.¹²⁷ V roce 2015 došlo na území Singapuru k zadržení 3338 osob na základě obvinění z nelegálního užívání, držení nebo prodeje narkotik. Cena zabavených narkotik dosahovala 8 miliónů amerických dolarů.¹²⁸

Po získání nezávislosti v roce 1952 se singapurská vláda zaměřila na boj proti korupci, do té doby zákonem nestíhanému jednání. Pro efektivní implementaci protikorupční politiky byla nejprve potřeba reálná politická vůle, jež aktivovala veřejnost a státní správu k boji proti korupci. Singapurská vláda vytvořila pracovní rámec, který byl vystavěn na čtyřech pilířích: na vzniku efektivní protikorupční

¹²⁶ Singapore 2015 Crime and Safety Report (OSAC)

¹²⁷ Legislation: Drug Trafficking. The Central Narcotic Bureau Singapore 2016

¹²⁸ CNB maintains enforcement efforts in 2015 amid concerns from global and local drug situation. The Central Narcotics Bureau Singapore 2016

agentury, na efektivní vládní administrativě, efektivních protikorupčních zákonech a efektivních soudních rozhodnutích.¹²⁹

Hlavním zákonem, týkajícím se korupce, je zákon o prevenci korupce, pocházející z roku 1960. Tento zákon prošel nesčetnými úpravami a doplněními a v současné době dovoluje postih jak příjemce úplatku, tak i jeho poskytovatele, a to ve veřejném i soukromém sektoru. Zákon rovněž obsahuje klauzuli, na jejímž základě může být úředník odsouzen za braní úplatku, pokud není schopen doložit, že danou částku získal bezúplatně. Příjemce úplatku je shledán vinným, i když nebylo v jeho moci splnit protislužbu, kterou za úplatek slíbil. Ani pokud státní úředníci přijmou úplatek mimo území Singapuru, tento fakt na trestním řízení proti nim nic nemění.¹³⁰

Jediným státním orgánem, který má oprávnění vyšetřovat korupci, je Úřad pro vyšetřování korupce, jenž je zcela nezávislý a má oprávnění vyšetřovat kohokoli, ať už se jedná státní správu, vládu, nebo soukromý sektor.

Pro právní systém v Singapuru jsou typické velmi přísné tresty, které poskytují dostatečně odstrašující efekt. Efektivita trestního řízení je zajištěna vysokou mírou transparentnosti, podpořenou soudními přelíčeními, jež jsou ve všech případech přístupná veřejnosti a kdy proti rozhodnutí soudu se mohou odvolat jak žalobce, tak i obhajoba.¹³¹ Singapurská státní správa je rovněž vázána přísnými pravidly, která například zakazují státním úředníkům půjčovat si peníze od kohokoli, s kým přicházejí do úředního styku. Mají také zakázáno půjčit si větší částku než je jejich tříměsíční plat a nesmí od veřejnosti přijmout jakýkoli dar či pozornost.¹³² Singapur v rámci boje proti organizovanému zločinu rovněž zavedl přísná pravidla pro ty, kteří již někdy byli ze zapojení do kriminálních aktivit obviněni.

¹²⁹ HIN, K.T. Corruption Control in Singapore. The 13th International Training course on the Criminal Justice Response to Corruption 2012, s.123.

¹³⁰ HIN, K.T. Corruption Control in Singapore. The 13th International Training course on the Criminal Justice Response to Corruption. 2012, s. 125

¹³¹ HIN, K.T. () Corruption Control in Singapore. The 13th International Training course on the Criminal Justice Response to Corruption. 2012, s. 127

Takoví lidé nesmí nikdy stát v čele firmy a musí každoročně na finanční úřad dodávat zvláštní finanční report.¹³³

Občanská společnost v Singapuru stále více vyžaduje možnost aktivně participovat na vytváření nových politik. Požadavky občanů na takové spolupodílení se začaly šířit především s novými internetovými sociálními sítěmi a platformami, avšak participace singapurské společnosti je omezena téměř výhradně právě na diskuzní fóra, kde se mohou občané vyjadřovat. Tím však jejich možnost participace de facto končí a v současné době veřejná diskuze nemá zásadní vliv na vytváření politiky.¹³⁴ Snaha singapurské vlády omezit kritické hlasy je zřejmá především v mediální sféře, kde je většina zpravodajských prostředků vlastněna státem a zákon zakazuje jakékoli vyjadřování, které by vedlo k odporu proti vládě nebo by vzbudilo nesouhlas s vládní politikou.¹³⁵ Tento systém tak zamezuje opozici kritizovat výroky vlády a dochází i ke stigmatizaci těch, kdo by obhajovali obviněné z protivládních výroků. Singapurská vláda je proto často podezřívána z vyřizování si účtů s opozicí právě skrze zákon o pomluvě. Pokud je totiž někdo z pomluvy vlády obviněn, je pro něho velmi obtížné a nákladné získat obhájce a i pokud se mu to podaří, je málo pravděpodobné, že by obžalovaný odešel od soudu bez pokuty v řádu statisíců dolarů. Pokud není schopen danou částku zaplatit, je na něj uvalen bankrot. Vyhlášení bankrotu je však součástí omezení, neumožňujících získat nebo udržet si křeslo v singapurském parlamentu. Tímto způsobem tedy vláda velmi efektivně bojuje proti opozici a svým kritikům.¹³⁶ Přestože v Singapuru platí, že na základě žádosti může být vydáno povolení k demonstracím nebo protestům, příslušný úřad de facto všechny tyto žádosti zamítá. Singapur je rovněž známý tím, že za posledních čtyřicet let v něm došlo pouze

¹³² HIN, K.T. Corruption Control in Singapore. The 13th International Training course on the Criminal Justice Response to Corruption, 2012, s. 127

¹³³ Ministry of Home Affairs of Singapore. First reading of Organized crime Bill 2015

¹³⁴ NOH, A.; Tumin, M. Remaking Public Participation: The Case of Singapore. Asian Social Science, Vol. 4, No. 7, 2008, s. 27

¹³⁵ REYES, S. Singapore's Stubborn Authoritarianism. Harvard political review, 2015

¹³⁶ Lawyers' Rights Watch Canada. Rule of Law in Singapore: Independence of the Judiciary and the Legal Profession in Singapore. 2012, s. 3-4

k jedinému případu občanských nepokojů, a to v roce 2014, kdy byl jeden z dělníků sražen soukromým autobusem a v reakci na to došlo k protestům několika stovek bangladéšských a indických dělníků, kteří zdemolovali několik automobilů patřících zasahujícím složkám a rovněž zranili čtyři desítky policistů.¹³⁷

Singapur je jedním z nejlépe hodnocených států z hlediska vlády zákona a míra kriminality je v něm velmi nízká. Justice je zde ale jednou z často kritizovaných institucí. Nejedná se však tolik o kritiku efektivity, jako o kritiku nezávislosti justice a především pak velké míry různých omezení obsažených v zákonech. Singapurská vláda vysvětluje přísnost zákonů a velkou míru omezení svých občanů jako nástroj k udržení harmonie a stability multietnické a multikulturní společnosti. Tento přístup souvisí také s idejemi, na kterých singapurská vláda staví, tedy na tzv. vládě *junzi*, neboli vládě čestných, ctěných mužů, majících za cíl prosazovat právo ve společnosti a těšících se důvěře a respektu všech obyvatel. Tento koncept je odlišný od západního modelu, ve kterém dochází ke snaze pravomoci vlády omezovat.¹³⁸ Soudci však bývají vystavení politickému tlaku a stranění a favoritismus vůči vládě ze strany soudů je v singapurském soudnictví často kritizovaným jevem. Vláda přitom přistupuje k problematice boje s korupcí a vládě zákona především z ekonomického hlediska a ekonomický úspěch Singapuru je pro ni důležitější než individuální lidská práva, která se musí podřítit zájmům společnosti. Silná vláda zákona zajišťuje stabilní prostředí pro zahraniční investory a korporace.¹³⁹ Singapurské zákony umožňují preventivní zadržení a vazbu osob bez předchozího příkazu soudu a soudního procesu s tím, že příkaz k vazbě musí být obnoven každé dva roky. Tento zákon byl nejprve namířen proti komunistickým povstalcům a nyní je uplatňován především proti osobám podezřelým

¹³⁷ Singapore 2015 Crime and Safety Report (OSAC).

¹³⁸ THIO, L. A. Between Apology and Apogee, *Autochthony: The 'Rule of the Law' Beyond the Rules of Law in Singapore*. Singapore Journal of Legal Studies 2012, s. 276

¹³⁹ PEERENBOOM, Randall. *Asian Discourses of Rule of Law: Theories and Implementation of Rule of Law* 2005, s. 190-192

z obchodu s drogami.¹⁴⁰ Nezávislost soudů má být postavena na několika pilířích, z nichž jedním je absence imunity pro soudce nejvyššího singapurského soudu, přičemž soudci všech nižších instancí se této imunitě těší. Prevencí proti možnému uplácení soudců jsou jejich nadprůměrné platy, které se pohybují v řádech statisíců dolarů ročně.¹⁴¹

Na základě těchto poznatků můžeme usoudit, že vysvětlujícími faktory nízké míry organizovaného zločinu v Singapuru je vysoká míra kontroly korupce, vysoká efektivita vlády při prosazování schválených zákonů a vysoká míra dobrého vládnutí. Další faktory, jako například míra participace a svoboda slova nemají na organizovaný zločin vliv vzhledem k nulové toleranci organizovaného zločinu ze strany vlády.

4.3. Závěr kvalitativní části

Zkoumané autoritativní režimy, jež vykazují nízké hodnoty organizovaného zločinu, ale zároveň nízkou hodnotu alespoň u jedné z dílčích nezávislých proměnných, mají dva společné ukazatele. Jsou to vysoká míra boje proti korupci a zároveň vysoká hodnota vlády zákona. Na rozdíl od autoritativních režimů středoasijských republik nedochází k prorůstání organizovaného zločinu do státní sféry a boj proti němu se tak může stát skutečně efektivním. Přestože tyto státy na média uvalují v různé míře cenzuru, nijak neomezují informovanost občanů o organizovaném zločinu nebo o případech korupce, a to ani v případě, že by se jednalo o vysoce postavené činitele. Zároveň je většina těchto států velmi efektivní z hlediska prosazování politiky a fungují v nich i protikorupční kontrolní mechanismy. Tyto případy potvrzují, že výsledky kvantitativní analýzy, které boj proti korupci, efektivitu vlády a vládu zákona identifikovaly jako faktory, jejichž hodnoty nejvíce korelovaly s nízkou mírou organizovaného zločinu,

¹⁴⁰ PEERENBOOM, Randall. Asian Discourses of Rule of Law: Theories and Implementation of Rule of Law.2005, s 206-208

¹⁴¹ Global Corruption Report : Corruption in Judicial Systems, 2007, s. 48-50

lze považovat za rozhodující dílčí proměnné. Nízká míra participace totiž vede k rozvoji organizovaného zločinu pouze ve státech, kde je zároveň vysoká míra nepotismu a korupce ve státní správě. Nízká efektivita vlády u autoritativních režimů propojených s organizovaným zločinem ukazuje na neochotu reálně snižovat míru korupce a organizovaného zločinu. Tento stav nízké míry prosazování přijatých zákonů de facto vyhovuje jak státním úředníkům a představitelům, tak i zástupcům organizovaného zločinu.

Závěr

Cílem této práce bylo prozkoumat vztah mezi dobrým vládnutím, demokracií a organizovaným zločinem a určit, zda a jak způsob vládnutí ovlivňuje přítomnost organizovaného zločinu.

Na základě kvantitativní analýzy provedené v první části této práce můžeme konstatovat, že vztah mezi mírou dobrého vládnutí a organizovaným zločinem je velmi silný, avšak míra vztahu mezi jednotlivými složkami dobrého vládnutí a indexem organizovaného zločinu kolísá. Ne všechny složky dobrého vládnutí proto můžeme považovat za vysvětlující proměnné organizovaného zločinu. Vztah mezi demokracií a organizovaným zločinem, založený na statistické analýze, nebyl zcela prokazatelný. Zatímco státy s vysokým indexem demokracie vykazují nízkou míru korelace s indexem organizovaného zločinu, u autoritativních státních zřízení docházelo k velkému rozptylu hodnot korelačního koeficientu.

Nízkou míru vztahu mezi demokracií a organizovaným zločinem lze v tomto případě vysvětlit existencí dvou skupin autoritativních režimů. Tento jev byl hlouběji analyzován v rámci případových studií, jež závěry kvantitativní části potvrdily. První skupina autoritativních států vykazuje jak nízkou míru demokracie, tak i nízkou míru všech složek dobrého vládnutí. V těchto státech se pak objevuje organizovaný zločin ve zvýšeném měřítku a dochází k hlubokému provázání mezi vládními představiteli a zástupci organizovaného zločinu. Boj proti organizovanému zločinu se tam vyznačuje zanedbatelnou efektivitou. V této skupině autoritativních režimů bylo možné pozorovat, že i když zde existují zákony na podporu dobrého vládnutí a dostává se jim výrazné zahraniční finanční pomoci, která má prohloubení principů dobrého vládnutí ve státě napomáhat, efektivita těchto opatření a snah je mizivá. V některých státech lze

dokonce zaznamenat nárůst indexu korupce spolu s iniciací zahraničních projektů, které měly k jejímu potírání vést. Jak bylo možné pozorovat na příkladu států Střední Asie, agentury, které vznikaly za účelem potírání korupce a organizovaného zločinu, se naopak do korupčních sítí zapojily a docházelo zde ke zneužívání zahraničních fondů. Výsledky zahraniční spolupráce na poli boje proti organizovanému zločinu tak byly de facto nulové, stejně jako aktivity spojené s podporou dobrého vládnutí. Pro reálný efekt podobných mezinárodních projektů, zaměřených jak na boj s organizovaným zločinem, tak na budování dobrého vládnutí, je tudíž potřeba především vytvořit účinné kontrolní mechanismy, fungující mimo vládní strukturu a zároveň dosáhnout toho, aby příslušné vlády nejen verbálně deklarovaly svůj zájem o změnu současného stavu k lepšímu, ale provázely svá prohlášení konkrétními skutky.

Pro druhou skupinu autoritativních států je příznačný nízký demokratický index, ale naopak indikátory dobrého vládnutí jsou zde velmi silné, s výjimkou participace, popřípadě stability či regulačního zatížení. Spojujícím faktorem u těchto států je absence jevu prorůstání organizovaného zločinu do státních orgánů. Tyto autoritativní režimy využívají svoji moc k co možno nejefektivnějšímu potírání korupce a k boji proti organizovanému zločinu, jak dokazuje vysoká míra vlády zákona a nízká míra korupce. Přestože je omezena svoboda slova, popřípadě další občanské svobody, dotýkají se tato omezení zejména kritiků vládní politiky, nikoli však kritiků upozorňujících na případné propojení vlády či státní správy se zločineckými skupinami. Proto míra participace občanů na vládě nemá na míru organizovaného zločinu v těchto zemích zásadní vliv. V rámci případových studií bylo možné absenci této souvztažnosti rovněž vysledovat a testování výsledků statistické analýzy v rámci kvalitativní části existenci vztahu mezi nezávislou a závislou proměnnou potvrdit.

Na základě statistické analýzy a výsledků kvalitativních případových studií můžeme tedy konstatovat, že pro eliminaci organizovaného zločinu jsou klíčové tři principy dobrého vládnutí: vláda zákona, boj proti korupci a efektivita vlády. Vláda zákona je v boji proti organizovanému zločinu nutná k vymezení přesné hranice legálnosti či nelegálnosti určitého jednání, a pokud dojde k jejich překročení, k záruce toho, že takový přestupek bude potrestán podle platných zákonů, bez ohledu na osobu pachatele a jeho případné konexe. Boj proti korupci a organizovanému zločinu je s vládou zákona neoddělitelně spjat a má-li být fungující strategií, je nezbytné, aby se jeho protagonisty staly především od vlivu korupce oproštěné bezpečnostní složky a justice. Pro tyto orgány, stejně jako pro vládní představitele a státní úředníky, je třeba vytvořit takové podmínky, za kterých zájem na potlačování organizovaného zločinu a korupce převáží nad případnými pokusy o jejich zkorumpování. Hlavním kritériem pro posuzování efektivity vlády pak bude její schopnost implementovat oba dva předchozí principy do praxe a zajistit účinnou kontrolu jejich uplatňování.

Dobré vládnutí je tedy pro efektivní boj s organizovaným zločinem klíčové a bez implementace těchto principů nelze organizovaný zločin eliminovat.

Summary

This thesis uses statistical analysis to explore the relation between the institutional structure of the state and the way the state is governed and level of existence of organized crime within the state. While the literature expects that democracies have a significantly lower level of organized crime than non-democratic countries, my analysis shows that good governance is more important than democracy. Furthermore certain aspects of what is known as good governance are more influential than others.

The key variables crucial for effective fight with organized crime - based on the statistical analysis - following: control of corruption, rule of law and government effectiveness. Statistical findings also implied that there are two types of states with low democracy index. First group is represented by authoritarian regimes with high level of organized crime and low level of good governance. Organized crime thrives in these countries due to tight connections between criminals and government representatives. The second group represents the states with low level of democracy, low level of organized crime and high level of good governance. In these states is the fight against organized crime one of the crucial political topics and politicians therefore cannot benefit from organized crime by no means.

Comparison between these two groups based on cases of Central Asia states and Singapore proved the conclusions of the statistical analysis to be valid also in practice. Real political will is therefore crucial for effective fight against organized crime and good governance provides for this fight an effective instruments.

Použitá literatura

ALLUM, Felicia a Stan GILMOUR. *Routledge handbook of transnational organized crime*. 1. Routledge, 2012, 550 s. ISBN 9780415579797

ASSENOVA, Margarita. Astana Seeks to Expand Law Enforcement Cooperation with the US. *Eurasia Daily Monitor*. 2013, 10(225). Dostupné také z: http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=41765&no_cache=1#.VzNEfYSLs70

AXYONOVA, Vera, Jos BOONSTRA a Erica" MARAT. Reforma sektora bezopasnosti v Kazakhstane, Kyrgyzstane i Tadžikistane: kakuyu rol' mozhet igrat' Yevropa? *European Think Tank for Global Action*. 2013, 21. Dostupné také z: <http://www.globalresearch.ca/russia-and-the-central-asian-drug-trade-the-role-of-kyrgyztan/19067>

BARENTSEV, Alexander. Russia and the Central Asian Drug Trade: The Role of Kyrgyztan. *Center for Research on Globalization*. 2010. Dostupné také z: <http://www.globalresearch.ca/russia-and-the-central-asian-drug-trade-the-role-of-kyrgyztan/19067>

BEACH, Derek a Rasmus Brun PEDERSEN. *What is process tracing actually tracing? The three variants of process tracing methods and their uses and limitations* [online]. In: . University of Aarhus, 2011 [cit. 2016-05-12].

BERDIKEEVA, Saltanat. Organized Crime in Central Asia: A Threat Assessment. *China and Eurasia Forum Quarterly*. 2009, 7(2), 75-100

BRYAN, Kelley. Rule of Law in Singapore: Independence of the Judiciary and the Legal Profession in Singapore. *Lawyers' Rights Watch Canada*. 2012, , 21. Dostupné také z: http://www.lrwc.org/ws/wp-content/uploads/2012/03/LRWC.Rule_of_Law_in_Singapore.17.Oct.07.pdf

CECCARELLI, Alessandra. Clans, politics and organized crime in Central Asia. *Trends in Organized Crime* [online]. 2007-10-2, 10(3), 19-36 [cit. 2016-05-12]. DOI: 10.1007/s12117-007-9011-z. ISSN 10844791. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s12117-007-9011-z>

CILLUFFO, Frank. The Threat Posed from the Convergence of Organized Crime, Drug Trafficking, and Terrorism. *Center for Strategic and International Studies*. 2000. Dostupné také z: http://csis.org/files/attachments/ts001213_cilluffo.pdf

CORNELL, Svante. The Narcotics Threat in Greater Central Asia: From Crime-Terror Nexus to State Infiltration? *Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program. China and Eurasia Forum Quarterl.* 2004, 4(1). ISSN 1653-4212. Dostupné také z: http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/32000/ichaptersection_singledocument/1a98bd06-81ee-4b3c-9c93-ea18b1f2a9ff/en/7_Narcotics_Threat_Greater_Central_Asia.pdf

DAHL, Robert A. *O demokracii: průvodce pro občany*. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071784222.

DANIELI, Filippo. Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia. *International Journal of Drug Policy* [online]. 2014, 25(6), 1235-1240 [cit. 2016-05-12]. DOI: 10.1016/j.drugpo.2014.01.013. ISSN 09553959. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0955395914000164>

DOČEKALOVÁ, Pavla, Kamil ŠVEC a Jaroslav DANEŠ. *Úvod do politologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 9788024729404.

FOROUGH, Payam. Tajikistan. Nations in Transit. *Freedom House*. 2012, , 531-550. Dostupné také z: https://www.freedomhouse.org/sites/default/files/Tajikistan_final.pdf

GLEASON, Gregory. Corruption, decolonization and development in Central Asia. *European Journal on Criminal Policy and Research*. 1995, 3(2), 38-47

GRINDLE, Merilee. *Good Governance: The Inflation of an Idea*. 2008. Harvard Kennedy School.

HIN, Koh Tec. Corruption Control In Singapore. *The 13th International Training course on the Criminal Justice Response to Corruption*. 2012. Dostupné také z: http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No83/No83_17VE_Koh1.pdf

HOUT, Wil. *EU Strategies on Governance Reform*. 1. Routledge, 2013, 184 s. ISBN 1135737649.

HUBER, Rose. Drug Trafficking Corrupts Kyrgyzstan's Politics and Underworld. *Woodrow Wilson School*. 2014. Dostupné také z:

<http://www.princeton.edu/news-and-events/news/item/drug-trafficking-corrupts-kyrgyzstans-politics-and-underworld#sthash.9mTvt20.dpuf>

HUG, Adam. *Kazakhstan at a Crossroads: Kazakhstan and the world*. The Foreign Policy Centre, 2010, , 11. Dostupné také z: <http://fpc.org.uk/fsblob/1310.pdf>

CHEEMA, Shabbir a Linda MAQUIRE. *Democracy, Governance and Development: A Conceptual Framework* [online]. In: UNDP, 2012 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan005781.pdf>

JACKSON, Robert. *Organized crime in postcommunist regimes*. University of North Carolina, 2007, 23

JOHNSON, Michael. *Good governance: Rule of Law, Transparency and Accountability*. 2002. Colgate University.

KEMP, Walter. *Organized crime: A growing threat to Security*. UNODC, 2010. Dostupné také z: <https://www.unodc.org/unodc/en/press/releases/2010/June/organized-crime-has-globalized-and-turned-into-a-security-threat.html>

KHAN, Haroon A. *The idea of good governance and the politics of the global South: an analysis of its effects*. 1. Routledge Studies in Governance and Public Policy (Book 21), 2015, 226 s. ISBN 978-1138831568.

KUKEYEVA, Fatima a Oxana SHKAPYAK. Central Asia's Transition to Democracy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2013, 81, 79-83.

KUPATADZE, Alexander. *Smuggling and Organized Crime in Kyrgyzstan*. Social Research Center, 2007, 13.

LAMPE, Klaus von. *Organized crime: analyzing illegal activities, criminal structures and extra-legal governance*. New York: John Jay College of Criminal Justice, City University of New York, 2016, 488 s. ISBN 9781452203508.

LE, Vy. *Organised Crime Typologies: Structure, Activities and Conditions: International Journal of Criminology and Sociology*. 2012, 121-131.

MADSEN, Frank. *Transnational Organized Crime (Global Institutions)*. 1. Routledge, 2009, 144 s. ISBN I13: 978-0415464994.

MARAT, Erica. *The state-crime nexus in Central Asia: state weakness, organized crime, and corruption in Kyrgyzstan and Tajikistan*. Washington, D.C: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2006. ISBN 9185473235

MARTINI, Mair. Overview of corruption and anti-corruption: Uzbekistan. *Transparency International*. 2015, , 67-71. Dostupné také z: http://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Country_profile_Uzbekistan_2015.pdf

MOROZOVA, Irina. Nation-building in Central Asia: Creating New State Mythologies. *Towards Social Stability and Democratic Governance in Central Eurasia: Challenges to Regional Security*. NATO Science Series. 2005, , 67-71.

MOROZOVA, Irina . *Towards social stability and democratic governance in Central Eurasia: challenges to regional security*. International Institute for Asian Studies, 2005, 309. ISBN 1586035452.

NOH, Abdillah a Makmor TUMIN. Remaking Public Participation: The Case of Singapore. *Asian Social Science*. 2008, 4(2), 19-32. Dostupné také z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2403474

PAREKH, Bhikhu. The Cultural Particularity of Liberal Democracy. *Political Studies*. 1992, 40, 160-175.

REYES, Sebastian. Singapore's Stubborn Authoritarianism. *Harvard Political Review*. 2015. Dostupné také z: <http://harvardpolitics.com/world/singapores-stubborn-authoritarianism/>

ROBERT, Sean. Doing the Democracy Dance in Kazakhstan: Democracy Development as Cultural Encounter. *Slavic Review*. 2012, 71(2), 308-330.

ROBERTS, Kenneth, Jochen THOLEN, Takir BALYKBAEV a Daulet DUISENBKOV. Post-Soviet management : evidence from Kazakhstan. *Journal for East European management studies*. 2003, 8, 319-331. ISSN 1862-0019.

ROY, Indrajit. Civil Society and Good Governance: (Re-) Conceptualizing the Interface. *World Development*. 2008, 36(4), 677-705.

SHELLEY, Louise. Post-Soviet Organized Crime. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*. George Washington University, 2003, 11(1), 342-358.

SCHNEIDER, Friedrich. *Shadow Economies All over the World*. The World Bank, 2010. Dostupné také z: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/3928/WPS5356.pdf?sequence=1>

STRONSKI, Paul. Uzbekistan at Twenty-Five: What Next? *Carnegie*. 2016. Dostupné také z: <http://carnegieendowment.org/2016/03/21/uzbekistan-at-twenty-five-what-next/ivpj>

THIO, Li-Ann. Between Apology and Apogee, Autochthony: The ‚Rule of the Law‘ Beyond the Rules of Law in Singapore. *Singapore Journal of Legal Studies*. 2012, , 269-297. Dostupné také z: http://www.lrwc.org/ws/wp-content/uploads/2012/03/LRWC.Rule_of_Law_in_Singapore.17.Oct.07.pdf

TOKTONALIEV, Timur. Rule of Law vs Rule by a Few in Kyrgyzstan. *Institute for War and Peace Recording*. 2015. Dostupné také z: <https://iwpr.net/global-voices/rule-law-vs-rule-few-kyrgyzstan>

TÜYLÜOĞLU, Mazhar. Drug trafficking in Uzbekistan. *Eurasia Critic*. 2010, 26. Dostupné také z: https://www.academia.edu/1181884/Drug_Trafficking_in_Uzbekistan

VAN DIJK, Jan. Mafia markers: assessing organized crime and its impact upon societies. *Trends in Organized Crime* [online]. 2007, 10(4), 39-56 [cit. 2016-05-12]. DOI: 10.1007/s12117-007-9013-x. ISSN 10844791. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s12117-007-9013-x>

WILLIAMS, Phill a Roy GODSON. Anticipating organized and transnational crime. *Crime, Law & Social Change*. 2012, 37, 311-355.

WOODEN, Amanda a Christoph STEFES. *The Politics of Transition in Central Asia and the Caucasus*. Routledge: Central Asian Studies, 2009, 264 s. ISBN 10: 0-415-36813-8.

Dokumenty

Country Report: Kazakhstan. International Narcotics Control Strategy Report [online]. Bureau of International Narcotics and Law Enforcement, 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2014/vol1/222913.htm>

Countries profile: Uzbekistan. Transparency Internation 2015, s.2, Dostupné z: http://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Country_profile_Uzbekistan_2015.pdf

Corruption in Judicial Systems. Global Corruption Report. *Transparency International* [online]. 2007 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://files.transparency.org/content/download/173/695/file/2007_GCR_EN.pdf

Democracy Index 2012: Democracy at a standstill. The Economist Intelligence Unit, 2012. Dostupné také z: Dostupné z: <http://pages.eiu.com/rs/eiu2/images/Democracy-Index-2012.pdf>

First reading of Organized crime Bill [online]. Ministry of Home Affairs of Singapore, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.mha.gov.sg/Newsroom/press-releases/Pages/First-Reading-of-Organised-Crime-Bill-.aspx>

Freedom House Report : Kazakhstan [online]. In: . Freedom House, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/kazakhstan>

Freedom in the world: Kyrgyzstan. *Freedom House*. 2015. Dostupné také z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/kyrgyzstan>

Good governance and human rights [online]. UNOHCHR [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/Issues/DevelopmentGoodGovernance/Pages/GoodGovernanceIndex.aspx>

Illicit Drug Trends in Central Asia. *UNODC*. 2008, , 54. Dostupné také z: https://www.unodc.org/documents/regional/central-asia/Illicit%20Drug%20Trends_Central%20Asia-final.pdf

INTERNATIONAL NARCOTICS CONTROL STRATEGY REPORT. *Embassy of the United States in Uzbekistan*. 2009. Dostupné také z: http://uzbekistan.usembassy.gov/incsr_2009.html

Kazakhstan: Prosecution Witness in Former Prime Minister Trial Retracts Testimony. Organized Crime and Corruption Reporting Project, 2015. Dostupné také z: <https://www.occrp.org/en/component/content/article?id=4391:kazakhstan-prosecution-witness-in-former-prime-minister-trial-retracts-testimony>

Kyrgyz Republic. Human Rights Report. *U.S. Department of State*. 2014. Dostupné také z: <http://www.state.gov/documents/organization/236854.pdf>

Legislation: Drug Trafficking. *The Central Narcotics Bureau Singapore*. 2016. Dostupné také z: http://www.ifaq.gov.sg/CNB/apps/fcd_faqmain.aspx#FAQ_4005

O gosudarstvennoy programme «god blagopoluchiya i protsvetaniya. *Sobraniye zakonodatel'stva Respubliki Uzbekistan*. 2013. Dostupné také z: http://lex.uz/pages/getpage.aspx?lact_id=2135773

Organized Crime Has Globalized and Turned into a Security Threat. UNODC 2010. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/press/releases/2010/June/organized-crime-has-globalized-and-turned-into-a-security-threat.html>

Rule of law. *The Danish Institute for Human Rights*. 2015. Dostupné také z: <http://www.humanrights.dk/our-work/rule-law>

Rule of Law Index [online]. World Justice project, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index>

Rule of Law in Kyrgyzstan. *International Business and Technical Consultants, Inc.* 2014. Dostupné také z: <http://www.ibtci.com/projects-app/kyrgyzstan-rule-of-law>

Singapore 2015 Crime and Safety Report. *OSAC*. 2015. Dostupné také z: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=17128>

Successful Fight against Drug Trafficking, Transnational Organized Crime Requires Interlocking National, Regional, International Strategies. UN 2009. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2009/gashc3948.doc.htm>

The fight against drug trafficking in Kazakhstan [online]. Ministry of Foreign Affairs, Republic of Kazakhstan, 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.mfa.kz/index.php/en/foreign-policy/current-issues-of-kazakhstan-s-foreign-policy/counteraction-to-new-challenges/the-fight-against-drug-trafficking-in-kazakhstan>

Worldwide Governance Indicators: Control of Corruption [online]. World Bank, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/cc.pdf>

Worldwide Governance Indicators: Government Effectiveness [online]. World Bank, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/ge.pdf>

Worldwide Governance Indicators: Rule of Law [online]. World Bank, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/rl.pdf>

Worldwide Governance Indicators: Political Stability and Absence of Violence [online]. World Bank, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/av.pdf>

Worldwide Governance Indicators: Voice and Accountability [online]. World Bank, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/va.pdf>

Worldwide Governance Indicators: Regulatory Quality[online]. World Bank, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/rq.pdf>

Ostatní

ADB SUPPORT FOR GOVERNANCE IN TAJIKISTAN. *Asian Development Bank*. 2014. Dostupné také z: <http://www.adb.org/sites/default/files/linked-documents/7-Governance.pdf>

BAKOZODA, Chiromon. Korruptsiya v Tadzhiqistane nosit sistematičeskij charakter. *Radio Ozodi*. 2016. Dostupné také z: <http://rus.ozodi.org/content/article/27514222.html>

BOTAGAROV, Aitar. *The Role of Kazakhstan mass media in a struggle against corruption, and its impact on formation of population awareness* [online]. In: . 10th International Anti-Corruption Conference, 2011 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.10iacc.org/download/t2-05.pdf>

CNB maintains enforcement efforts in 2015 amid concerns from global and local drug situation. *The Central Narcotics Bureau Singapore*. 2015. Dostupné také z: http://www.cnb.gov.sg/newsroom/current/news_details/16-02-15/CNB_maintains_enforcement_efforts_in_2015_amid_concerns_from_global_and_local_drug_situation.aspx

MICHEL, Casey. One after another, Kazakhstan shuts down independent media outlets. *The Moscow Times*. 2015. Dostupné také z: <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/08/kazakhstan-media-crackdown-independent-press>

V Tadzhiqistane silovymi strukturami razvyazan terror po otnosheniyu generala Morozova i yego byvshikh sosluzhivtsev. LENTA.RU, 2004. Dostupné také z: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1093901280>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Korelace dobrého vládnutí, demokracie a organizovaného zločinu (tabulka)

Příloha č. 2: Regresní přímka: efektivita vlády a organizovaný zločin (graf)

Příloha č. 3: Regresní přímka: kontrola korupce a organizovaný zločin (graf)

Příloha č. 4: Regresní přímka: vláda zákona a organizovaný zločin (graf)

Příloha č. 5: Regresní přímka: stabilita a organizovaný zločin (graf)

Příloha č. 6: Regresní přímka: participace a organizovaný zločin (graf)

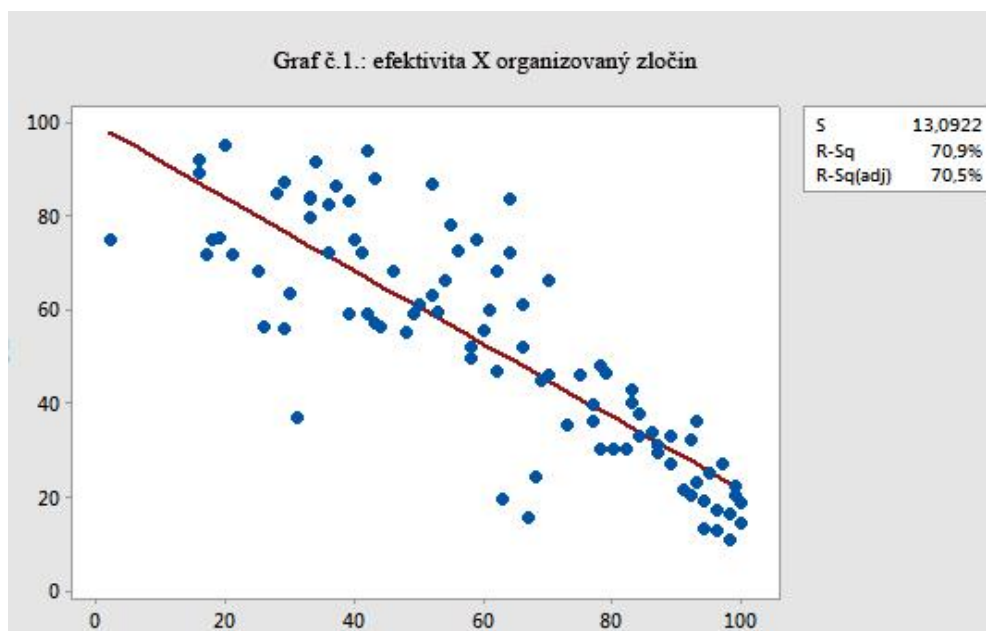
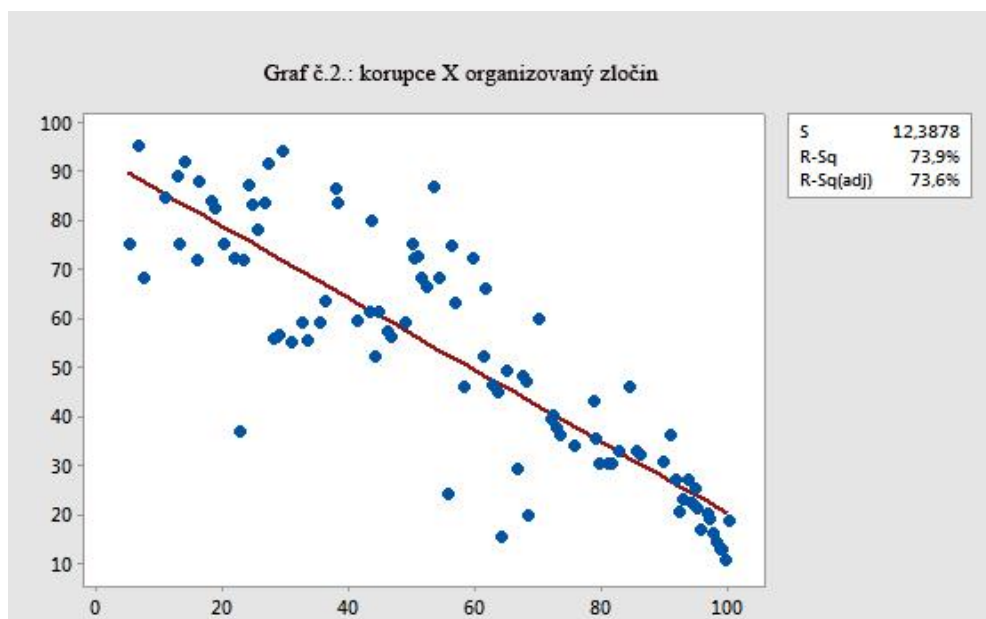
Příloha č.7: Regresní přímka: kvalita regulačního zatížení a organizovaný zločin (graf)

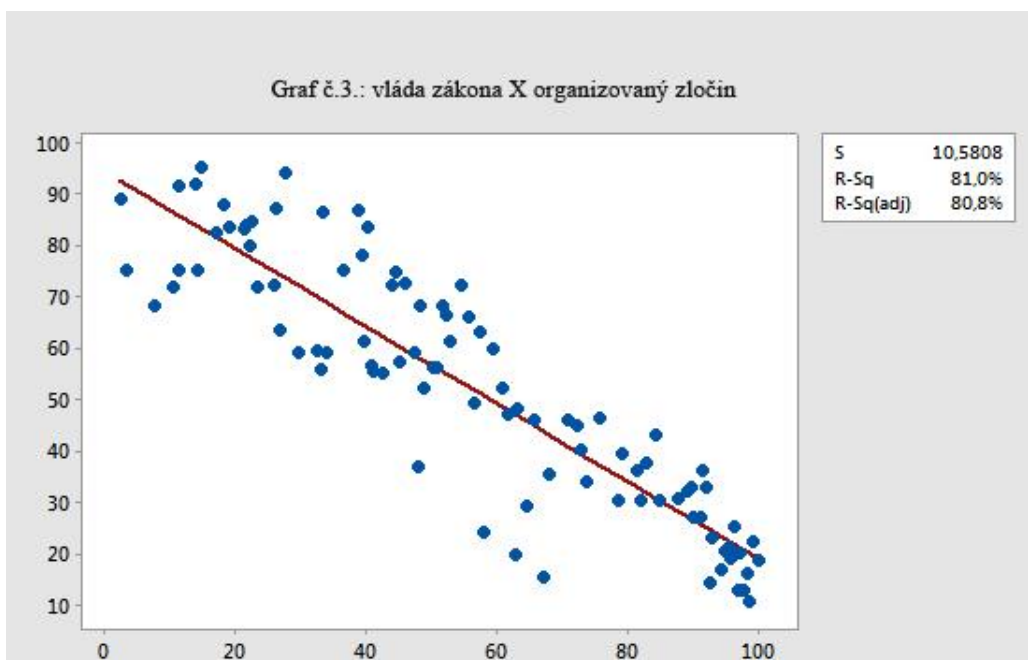
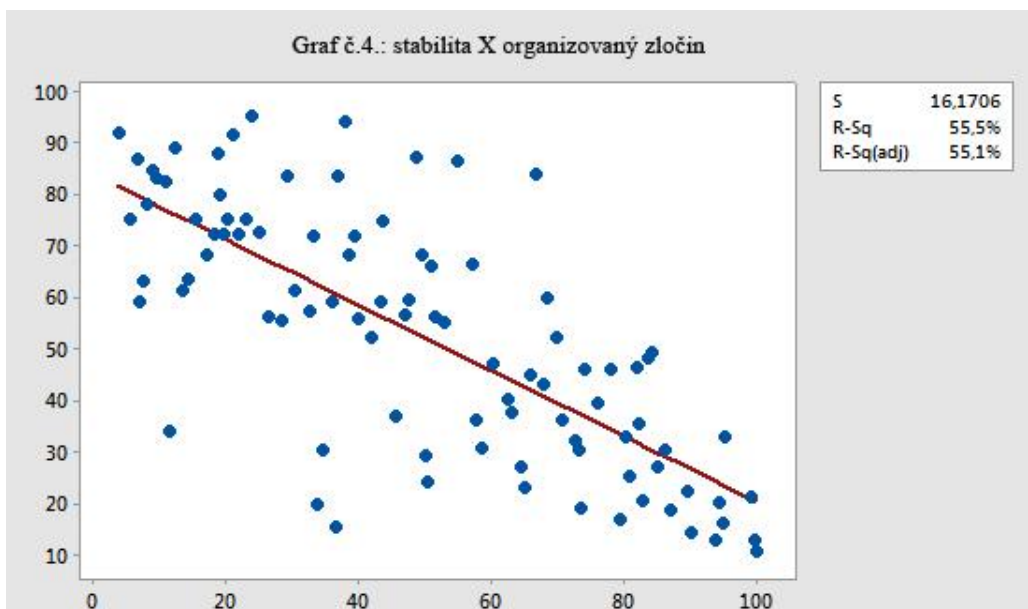
Příloha č.8.: Regresní přímka: demokracie a organizovaný zločin (graf)

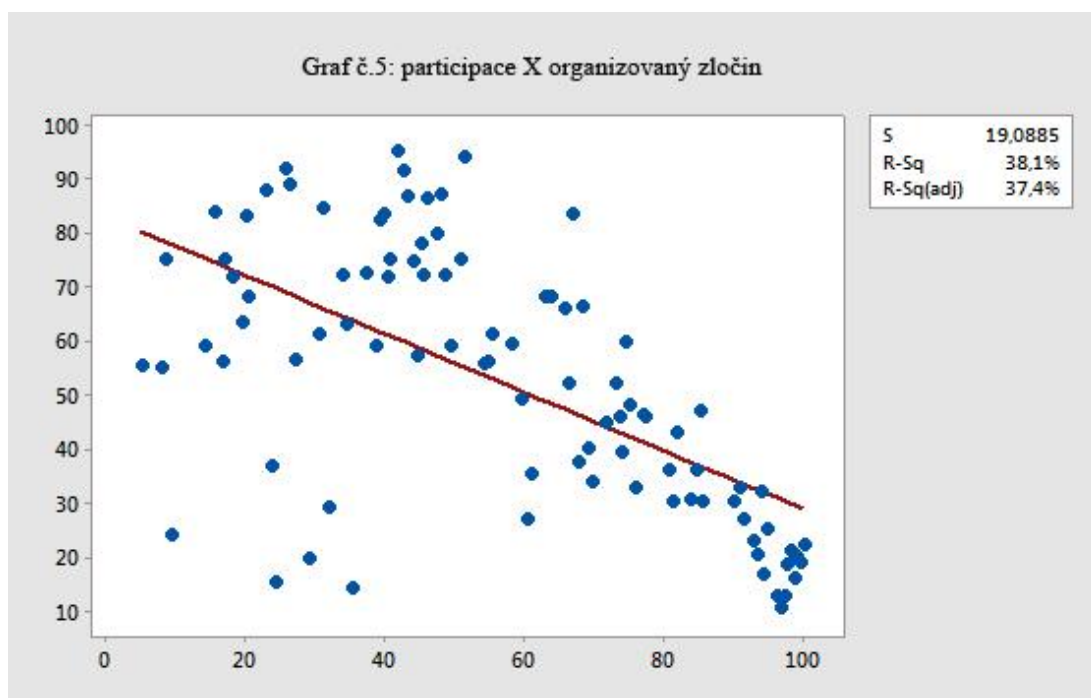
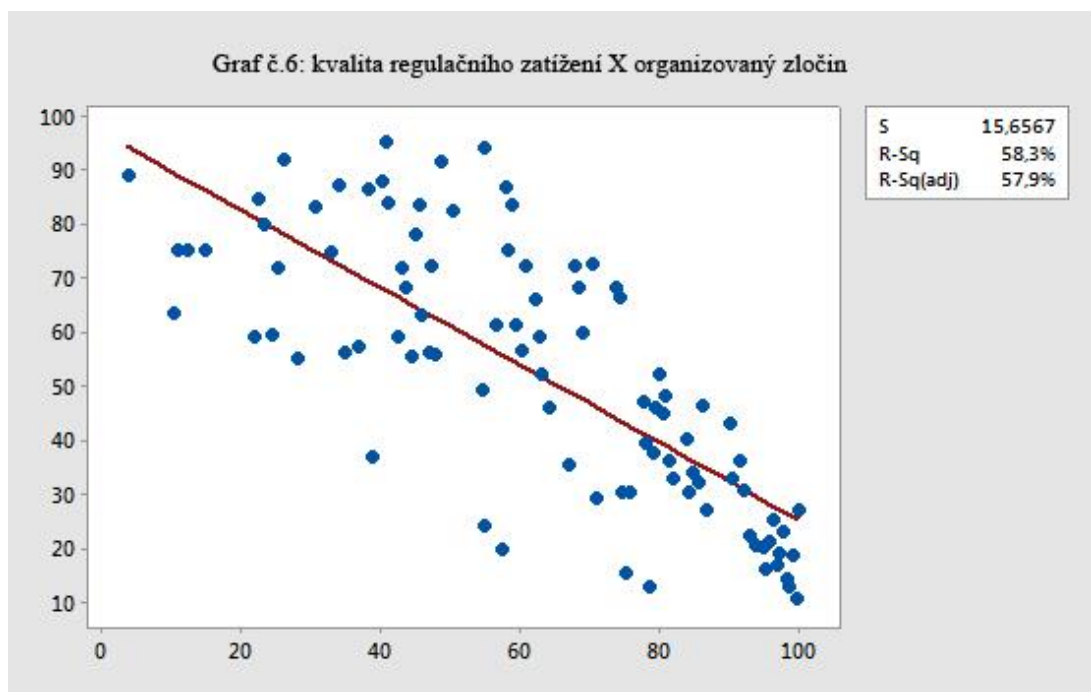
Přílohy

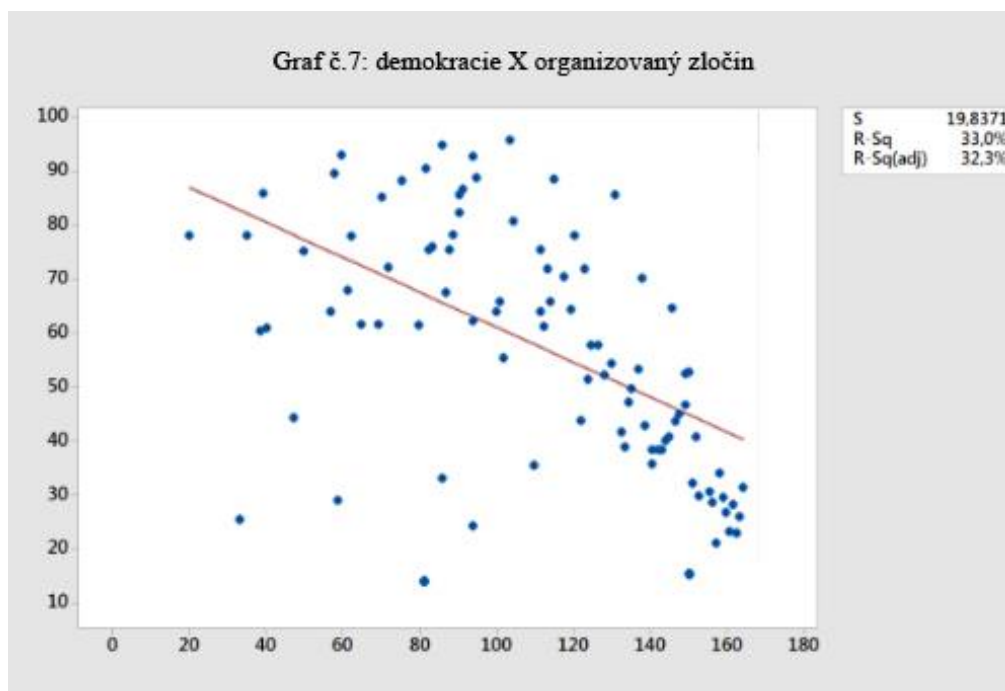
Příloha č. 1: Korelace dobrého vládnutí, demokracie a organizovaného zločinu (tabulka)

Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Efektivita	61,19565	25,82453	-0,84495
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Kontrola korupce	56,6087	28,38664	-0,85962
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Vláda zákona	56,30435	28,82716	-0,89887
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Stabilita	49,93478	28,42217	-0,74519
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Participace	56,79348	27,84199	-0,61536
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Kvalita reg. zatížení	62,41304	26,01485	-0,75972
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	
Proměnné	Mean	Std Dev	Korelace
Demokracie	64,76087	18,99935	-0,53512
Organizovaný zločin	52,17391	24,31958	

Příloha č. 2: Regresní přímka: efektivita vlády a organizovaný zločin (graf)**Příloha č. 3: Regresní přímka: kontrola korupce a organizovaný zločin (graf)**

Příloha č. 4: Regresní přímka: vláda zákona a organizovaný zločin (graf)**Příloha č. 5: Regresní přímka: stabilita a organizovaný zločin (graf)**

Příloha č. 6: Regresní přímka: participace a organizovaný zločin (graf)**Příloha č.7: Regresní přímka: kvalita regulačního zatížení a organizovaný zločin (graf)**

Příloha č.8: Regresní přímka: demokracie a organizovaný zločin (graf)

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

**Vliv absence principů *good governance* na rozvoj organizovaného zločinu:
případ středoasijských republik**

Vypracovala: Bc. Pavlína Bláhová

Obor: Bezpečnostní studia

Vedoucí práce: PhDr. Vít Střítecký, M.Phil., Ph.D.

Datum odevzdání:

Vymezení tématu diplomové práce a výběr případu

Ve své práci bych se chtěla věnovat vztahu mezi organizovaným zločinem a absencí principů *good governance*. Cílem práce je dokázat kauzalitu mezi státní strukturou a rozvojem organizovaného zločinu, kdy v případě, že stát má slabé a neefektivní instituce a postrádá rysy dobrého vládnutí, roste pole působnosti pro organizovaný zločin.

Vztah mezi státem a organizovaným zločinem bude tato práce zkoumat v rámci Střední Asie, resp. Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Tádžikistánu a Uzbekistánu. Turkmenistán, přestože se řadí mezi země Střední Asie, nebude do tohoto výzkumu začleněn z důvodu nedostatku relevantních dat. Časový rámec pro výzkum byl stanoven od roku 1998, kdy skončila občanská válka v Tádžikistánu, do roku 2011.

Dalším cílem této práce bude samotný výzkum a detailní analýza organizovaného zločinu ve středoasijských republikách, který je zcela specifickým a málo zkoumaným fenoménem, ať již z hlediska vlivu klanů, jež na poli organizovaného zločinu figurují, anebo z hlediska závažné hrozby, kterou středoasijský organizovaný zločin představuje pro bezpečnost nejen Evropské unie a Evropy.

Možný přínos této práce tak lze vidět nejen ve výzkumu organizovaného zločinu v klanové společnosti středoasijských republik, ale také v možném zevšeobecnění závěrů týkajících se vlivu *good governance* na rozvoj organizovaného zločinu, které může sloužit při dalším výzkumu.

Výzkumná otázka

Hlavní výzkumnou otázkou této studie je *zda a jakým způsobem ovlivňuje struktura státu, efektivita jeho institucí a nedostatek dalších rysů good governance rozvoj organizovaného zločinu.*

Vymezení základních pojmů a konceptů

Dobré vládnutí/ Good governance:

Koncept *good governance* je výchozím termínem této studie a bude definován na základě výkladu Světové banky, podle které je koncept *good governance* symbolizovaný „*předvídatelným, otevřeným a osvíceným vytvářením politik, byrokracií prodchnutou profesionálním étosem; výkonným orgánem vlády zodpovědným za svá rozhodnutí, silnou občanskou společností podílející se na veřejném dění, kde všichni státní aktéři jednají dle zásad vlády zákona.*“¹

Organizovaný zločin

Pro organizovaný zločin neexistuje oficiální definice a lze nalézt přes 150 výkladů popisujících podstatu organizovaného zločinu. Pro potřeby této práce bude použita definice K. Hessové, která organizovaný zločin označuje jako *pokračující kriminální konspiraci hledající zisk v rámci organizované struktury, která využívá strach a korupci.*²

Organizovaný zločin jako komplexní problém lze studovat na základě mnoha různých přístupů a modelů. V rámci tohoto výzkumu bude k jeho studiu použit tzv. politický model, který dle typologie P. Williamse a R. Godsona přistupuje ke studiu organizovaného zločinu jako k výsledku vlivu politického prostředí a nebere tak v potaz např. kulturní nebo sociologické pozadí rozvoje organizovaného zločinu.

1. World Bank: What is governance? Dostupné z:
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/MENAEXT/EXTMNAREGTOPGOVERNANCE/0,,contentMDK:20513159~pagePK:34004173~piPK:34003707~theSitePK:497024,00.html>

2. K. Hess (2009) Criminal Investigation. Cengage Learning, s. 87.

Základní hypotézy výzkumu

Hypotéza 1.: Nízká míra dobrého vládnutí vytváří prostor pro rozvoj organizovaného zločinu.

Hypotéza 2.: Mezinárodní spolupráce v boji proti organizovanému zločinu nebude v zemi, kde chybí *good governance*, efektivní.

Určení proměnných

Nezávislá proměnná

Efektivita, stabilita a síla státu/vlády (ve smyslu *good governance*)

Dílčí nezávislé proměnné:

Podíl občanů na vládě

Svoboda tisku

Politická stabilita

Kvalita a nezávislost veřejných služeb

Schopnost vlády vytvářet a implementovat politiku podporující

Rozvoj soukromého sektoru

Vláda zákona

Kontrola korupce

Ovládání státu elitami (klany)

Závislá proměnná

Organizovaný zločin

Dílčí závislé proměnné

Míra korupce

Obchod s drogami

Obchod s lidmi Praní špinavých peněz

Kontrolní proměnná:

Mezinárodní spolupráce v boji proti organizovanému zločinu

Teoretický rámec a předchozí výzkum

Přestože se žádná teorie zatím přímo nevěnovala vlivu absence *dobrého vládnutí* na rozvoj organizovaného zločinu, tato teze byla zmíněna v několika studiích. Vztahu mezi státními institucemi a organizovaným zločinem se věnuje např. Van Dijk, který ve své práci poukazuje na fakt, že absence *vlády zákona* způsobuje rozvoj organizovaného zločinu. Více studií (např. *Organized crime in postcommunist regimes* autora R. Jacksona) se soustředilo především na dokázání vztahu mezi demokracií a organizovaným zločinem a některé teze, vycházející z teorie o vlivu demokracie na organizovaný zločin (např. teze, že nedostatek svobody slova či svobody tisku ovlivňuje rozvoj organizovaného zločinu) budou použity i v tomto výzkumu. Tato práce tedy nevychází z žádné určité teorie, ale spojuje několik předchozích tezí, na kterých zakládá výzkum.

Metoda a metodologie výzkumu

Výzkum bude založen na komparativní *metodě souvisejících rozdílů*, kdy kauzální proměnná bude hledána prostřednictvím srovnávání hodnot závislých a nezávislých proměnných. Porovnání těchto hodnot mezi zkoumanými případy následně odhaluje, zda nezávislé proměnné nabývají v jednotlivých případech stejných hodnot jako proměnné závislé. Nezávislou proměnnou nebo nezávislé proměnné, které tuto podmínku splňují, pak lze označit za kauzální proměnnou.³ Pro každý ze zkoumaných států bude rovněž vypracována analýza mechanismů, na kterých organizovaný zločin v daných státech funguje.

3. Drulák, P. a kol. (2008) *Jak zkoumat politiku*. Portál, s.71

Operacionalizace proměnných

Nezávislá proměnná, tedy míra *good governance*, bude zkoumána na základě hodnot **dílčích nezávislých proměnných** (podíl občanů na vládě, svoboda tisku, politická stabilita, kvalita a nezávislost veřejných služeb, schopnost vlády vytvářet a implementovat politiku podporující rozvoj soukromého sektoru, vláda zákona, kontrola korupce a ovládání státu elitami) které budou určovány na základě indexu *Worldwide Governance Indicators*, vydávaného Světovou bankou, jehož jednotlivé zkoumané faktory, totožné s dílčími nezávislými proměnnými, nabývají hodnot mezi 0 a 1, kdy 0 znamená nízký výskyt daného jevu a 1 vysoký.

Závislá proměnná bude zkoumána na základě dílčích závislých proměnných, z nichž je první proměnnou **míra praní špinavých peněz**, která bude měřena na základě Basel AML indexu, udávajícího předpokládanou míru praní špinavých peněz. Hodnota tohoto indexu se pohybuje mezi 1 (nízká míra praní špinavých peněz a šedé ekonomiky) a 10 (vysoká míra praní špinavých peněz a šedé ekonomiky).

Dílčí závislá proměnná **míra korupce** vychází z hodnot *Corruption Perceiving Indexu*, poskytovaného Transparency International, které jsou udávány v rozmezí od 0 do 10, kdy 0 označuje stát jako ‚vysoce zkorumpovaný‘ a 10 označuje stát jako ‚velmi čistý‘ (od korupce). Dalším faktorem, na jehož základě bude zkoumán organizovaný zločin, je **obchod s drogami**, jehož hodnoty budou udávány na základě UNOCD World Drug Report. Hodnota této dílčí závislé proměnné se bude rovnat počtu kilogramů zabavených drog v daném státě za jeden rok. **Obchod s lidmi** je dalším dílčí závislou proměnnou, jejíž hodnota je určena počtem obětí obchodu s lidmi během jednoho roku a vychází z databáze UNOCD.

Kontrolní proměnnou představuje v tomto výzkumu mezinárodní spolupráce, která bude zkoumána na základě mezinárodních smluv o boji proti organizovanému zločinu, ratifikovaných vybranými státy. Jedná se o *United Nations Convention against Transnational Organized Crime; Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children; Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air; Protocol on Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms a United Nations Convention against Corruption*. Tato proměnná je zkoumána také v závislosti na členství

zemí v Interpolu. Kontrolní proměnná může tedy dosahovat hodnoty od 0 – 6 podle počtu smluv o boji proti organizovanému zločinu, které daná země ratifikovala (tedy max. 5) a k této hodnotě bude buď přidána hodnota 1, pokud je zkoumaná země členem Interpolu, nebo 0, pokud členem není.

Zdroje dat

Hlavními zdroji dat pro tento výzkum budou údaje poskytované Světovou bankou, *Basel AML Index* který vychází ze studií Basel Institute on Governance, analýzy poskytované Transparency International, analýzy Úřadu OSN pro drogy a prevenci kriminality, odborné články, oficiální zprávy zkoumaných států týkající se organizovaného zločinu a zprávy z médií.

Předpokládaná literatura

- Bushkov, V.; D.V. Mikul'sky. *Anatomiya Grazhdanskoi Voiny v Tadjikistane*. Moskva: Rossiiskii Gumanitarnyi Nauchnyi Fond, 1997.
- Catanzaro, Raimondo, "Enforcers, Entrepreneurs, and Survivors: How the Mafia Has Adapted to Change", *The British Journal of Sociology*, 36 (1), 1985.
- Cheremisin, Pavel, *Istoriya Konflikta v Tajikistane*. Moskva: 1997.
- Corcoran-Nantes, Yvonne, *Lost Voices: Central Asian Women Confronting Transition*. London & New York: Zed Books, 2005.
- Cornell, Svante and Niklas Swanström, "The Eurasian Drug Trade: A Challenge to Regional Security", *Problems of Postcommunism*, 53 (4), 2006.
- Cornell, Svante, "The Narcotics Threat in Greater Central Asia: From Crime-Terror Nexus to State Infiltration", *The China and Eurasia Forum Quarterly*, 4 (1), 2006.
- Cornell, Svante, "Narcotics, Radicalism and Armed Conflict in Central Asia: The Islamic Movement of Uzbekistan," *Terrorism and Political Violence*, 17(4), 2005.
- Dowling, Malcolm and Ganeshan Wignaraja, "Central Asia's Economy: Mapping Future Prospects to 2015", Washington & Uppsala: Silk Road Paper, CACI & SRSP Joint Center, July 2006.
- Dubnov, Arkady, "Chisto avtoritetno. Prezident Kirgizii vstretitsya s roditelyami Respeka Akmatbaeva", *Vremya novostei*, 16.5. 2006.
- Fearon, James D. and David D. Laitin, "Ethnicity, Insurgency, and Civil War", *American Political Science Review*, 97 (1), 2003.
- Fradchuk, Artem, "Soprotivlenie Bespolezno" , *Charogi Ruz*, 2 (112), 2006.
- Gafarly, Mekhman, "Narkobiznes i islamskii ekstremizm" *Nezavisimaya gazeta*, 23 October 1999.
- Galeotti, Mark, *Russian and Post-Soviet Organized Crime*, Burlington: Ashgate, 2002
- Gerasimov, Mikhail, "Religiozni narkotrafik" *Nezavisimaya gazeta*, 3.11.1999
- Gladilov, Arkady, "Kurmanbek Bakiyev: Vybory budut svobodnymi" *Kabar News Agency*, 29.4. 2005.
- Green, Andrew T., "Comparative Development of Post-Communist Civil Societies", *Europe-Asia Studies*, 54 (3), 2002.
- Handelman, Stephen, *Comrade Criminal: Russia's New Mafiya*. New Haven and London: Yale University Press, 1995.

- Hennock, Mary, "Yukos: Russia's Policy Battleground", *BBC News*, 6 July 2004.
- Heupel, Monika, *Friedenskonsolidierung im Zeitalter der "neuen Kriege". Der Wandel der Gewaltökonomien als Herausforderung*. Reihe: Forschung Politik, 2005.
- Hibou, Béatrice, ed., *Privatizing the State*. London: Hurst, 2004.
- International Crisis Group, *Repression and Regression in Turkmenistan: A New International Strategy*, November 2004.
- Ismailzade, Fariz, "President Aliyev's Shakeup: A Changing Portrait", *Central Asia – Caucasus Analyst*, 11 November 2005.
- Janowitz, Morris, *Military Institutions and Coercion in the Developing Nation*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1977.
- Makarenko, Tamara, "Kyrgyzstan and the Global Narcotics Trade", *Eurasia Insight*, 8 December 1999.
- Marat, Erica, *The Tulip Revolution: Kyrgyzstan One Year After*, Washington: Jamestown and Brookings, 2006.
- Marat, Erica; Said Dilovarov, "Uzbek Demining Pledge Strives to Mollify Neighbors", *Eurasia Insight*, 16 July 2004.
- Ruffin, Holt, M. and Daniel C. Waugh, ed., *Civil Society in Central Asia*. University of Washington Press, 1999.
- Saforov, Rustem, "Turkmenistan's Niyazov Implicated in Drug Smuggling", *Eurasia Insight*, 29 March 2002.
- Valiev, Bakhtiyor and Cholpon Orozobekova, "Kyrgyz-Tajik Border Raid Stokes Fears", *Institute for War & Peace Reporting*, 19 May 2006.
- Volkov, Vadim, *Violent Entrepreneurs: The Use of Force in the Making of Russian Capitalism*. Ithaca: Cornell University Press, 2002.